Bilaga 4

Skötselplan för naturreservatet Kungsmarken

Lunds kommun

Länsstyrelsen Skåne

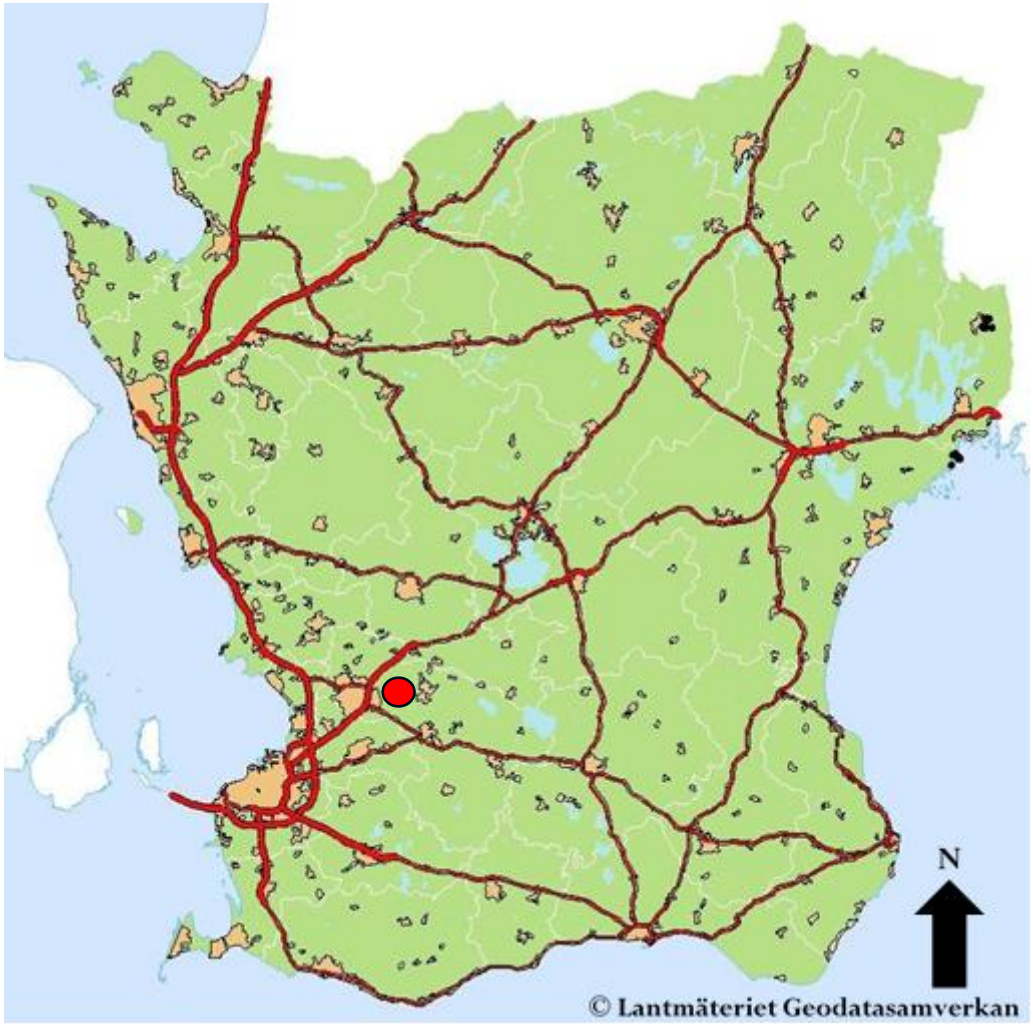

Fig.1. Den röda cirkeln anger naturreservatet Kungsmarkens ungefärliga läge.

Fastställd: 2026-10-12
Planförfattare: Gunilla Davidsson Lundh
Diarienummer: 38792-2024
Omslagsbild: Ängsmark på Kungsmarken
Foton: Planförfattaren

Innehåll

Inledning 5
1. Syftet med naturreservatet 5
2. Beskrivning av området 7
2.1 Administrativa uppgifter 7
2.1.1 Information om Natura 2000 7
2.2 Allmän beskrivning och bevarandevärden 9
2.2.1 Geomorfologi och hydrologi 9
2.2.2 Historisk markanvändning och landskapsutveckling 10
2.2.3 Biologi och naturvärden 14
2.2.4 Friluftsliv 19
2.2.5 Golfbanan 20
2.2.6 Vad kan påverka området negativt? 21
3 Övergripande mål och åtgärder 23
3.1 Övergripande mål 23
3.2 Generella riktlinjer och skötselåtgärder 23
Betesmarker 23
Ängsmarker 24
3.3 Restaurerings- och skötselförslag för att gynna floran på ängsmarkerna 25
3.3.1 Förslag på restaureringsåtgärder på ängsmark 26
3.4 Specifika riktlinjer och skötselåtgärder 27
3.4.1 Utplantering av pluggplantor 27
3.4.2 Smalbladig lungört (EN) 27
3.4.3 Orkidéer såsom göknycklar och brudsporre 28
3.4.4 Pollinerande insekter 29
3.5 Övergripande skötsel av golfbaneområdet 30
3.5.1 Allmänt 30
3.6 Forn- och kulturlämningar 32
3.8 Konsekvenser av klimatförändringar 34
4 Skötselområden med mål och åtgärder 35
4.1 Skötselområde B – Naturbetesmark 35
4.1.1 Beskrivning 36
4.1.2 Bevarandemål 38
4.1.3 Skötselåtgärder 38
4.2 Skötselområde Ä – Ängsmarker 40
4.2.1Beskrivning 40
4.2.2 Bevarandemål 43
4.2.3 Skötselåtgärder 43
4.3 Skötselområde T – Trädklädd mark 45
4.3.1 Beskrivning 45
4.3.2 Bevarandemål 48
4.3.3 Skötselåtgärder 49
4.4 Skötselområde V – Vatten 49

4.4.1 Beskrivning....50
4.4.2 Bevarandemål....51
4.4.3 Skötselåtgärder....51
4.5 Skötselområde G – Golfbaneytor....51
4.5.1 Beskrivning....51
4.5.2 Skötselåtgärder....52
5 Friluftsliv....53
5.1 Mål....53
5.2 Skötsel....54
6 Jakt och fiske....54
7 Utmärkning av naturreservatets gränser....54
8 Tillsyn....54
9 Uppföljning och revidering....54
9.1 Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder....54
9.2 Revidering av skötselplanen....55
9.3 Uppföljning av kostnader....55
10 Kostnadsansvar och prioriteringar....55
11 Rödlistade arter....57
12 Källor....64
Skriftliga källor....64
Webbplatser....64
Bilagor....65
A. Områdeskarta med anläggningar för friluftslivet
B. Skötselområdeskarta
C. Natura 2000-karta
D. Karta med golfbanans spelytor samt fornlämningar
E. Sammanfattning av Artdatabankens skötsel- och restaureringsförslag

Inledning

Skötselplanen beskriver naturreservatets värden enligt befintligt kunskapsläge och redogör för hur dessa värden ska tillvaratas genom lämplig skötsel. Bakom detta ligger syftet med bildandet av naturreservatet. Syftet styr även vilka föreskrifter (regler) som ska gälla i reservatet. Föreskrifterna redovisas i det dokument där bildandet av naturreservatet beslutas, till vilket skötselplanen är en bilaga. För att uppnå syftet med ett naturreservat krävs normalt även en särskild skötsel, vilken redovisas i detta dokument.

Skötselplanen anger också vad som är viktigast att göra om förvaltaren av naturreservatet, dvs den som är ansvarig för skötseln, behöver prioritera. Skötselplanen vänder sig dock inte bara till förvaltaren utan även till markägare och andra intressenter.

Länsstyrelsen har ett övergripande ansvar för att statligt bildade naturreservat sköts. Länsstyrelsen har också ansvar för tillsynen och uppföljning i statliga naturreservat. Förvaltningen kan överlåtas till andra, till exempel en stiftelse eller den kommun där naturreservatet är beläget. De praktiska skötselåtgärderna utförs oftast av markägare, arrendatorer, entreprenörer eller andra som förvaltaren har skötselavtal med.

Skötselplanen börjar med en beskrivande del där bland annat naturreservatets syfte och vilka natur- och andra bevarandevärden som finns redovisas. Därefter följer en redogörelse för bevarandemålen och för hur naturreservatet ska skötas för att uppnå målen och syftet.

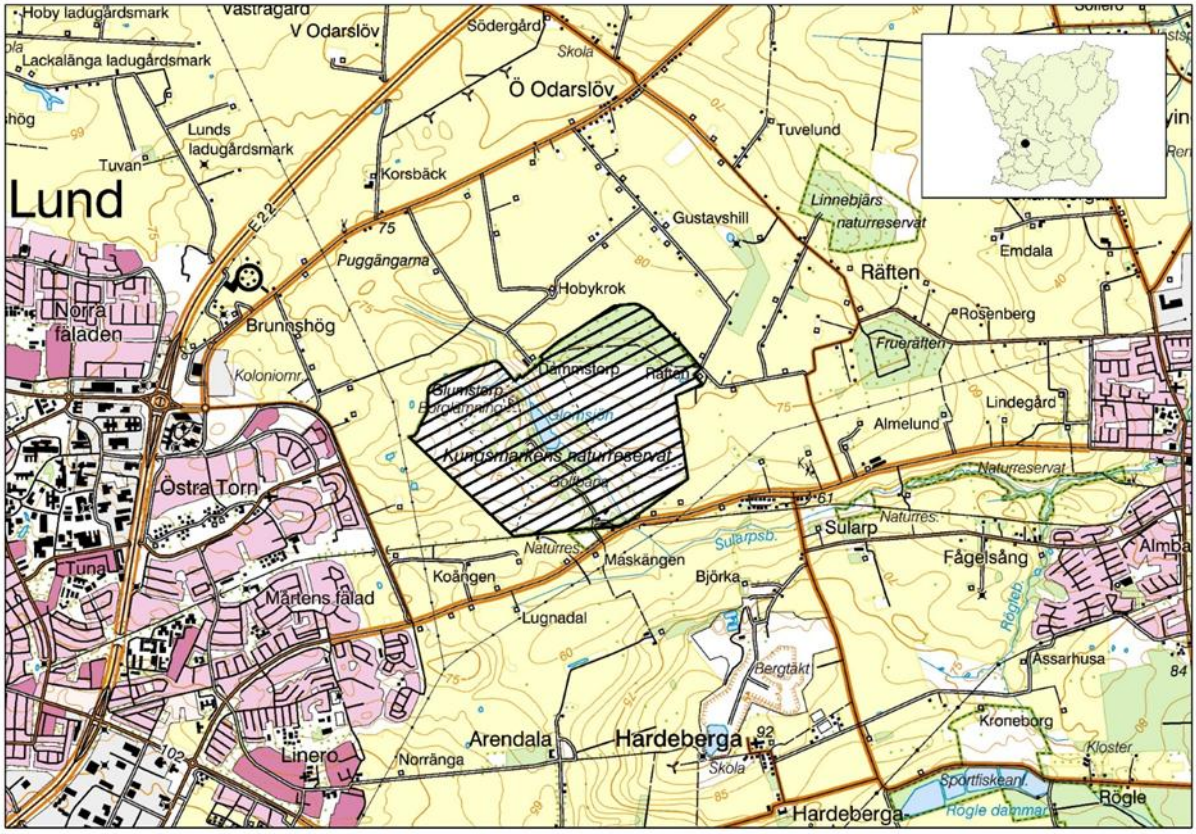
1. Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och att skydda, vårda och återställa värdefulla natur- och kulturmiljöer. Områdets kulturpräglade naturmiljöer såsom slåtterängar och naturbetesmarker samt områdets skogsmiljöer och vattenmiljöer, med tillhörande ekosystem och biologiska mångfald, ska bevaras och utvecklas. Gynnsamt bevarandetillstånd ska upprätthållas för i området förekommande arter och livsmiljöer enligt EU:s art och habitatdirektiv såväl som för nationellt fridlysta och rödlistade arter. Syftet är dessutom att under enklare former tillgodose allmänhetens möjligheter till rörligt friluftsliv och till upplevelser av områdets natur- och kulturmiljöer.

Syftet uppnås genom att:

- Naturvårdsinriktad betes- och slåtterhävd bedrivs i hela området, företrädesvis med nötkreatur, och att vissa slåtterytor efterbetas.
- Specifika skötselåtgärder såsom insådd, avhyvling, bränning mm för att gynna hotade eller ovanliga arter.
- Åtgärder utförs för att underlätta allmänhetens framkomlighet.

- Åtgärder för att synliggöra kulturhistoriska lämningar,
- Åtgärder utförs för att gynna utvecklingen av grova träd, flerskiktning och skapande av värdefulla strukturer i träden.

Figur 2. Naturreservatet Kungsmarken är beläget cirka 5 kilometer öster om Lunds centrum och avgränsas här med svartstreckat raster. © Lantmäteriet Geodatasamverkan.

2. Beskrivning av området

2.1 Administrativa uppgifter

Namn:	Kungsmarken
Kommun:	Lund
Natura 2000-ID:	Kungsmarken SE0430030
NVR/DOS-ID[1]	2001532/1115842
Gränser:	Området begränsas av mitten av svartstreckad linje på till detta beslut bifogad karta (bilaga A)
Berörda fastigheter:	Räften 1:1
Markägarkategori:	Statlig
Läge:	Cirka 5 km öster om Lund
Koordinat centralpunkt	E: 132702138 N: 557177282 /SWEREF 99 TM
Huvudavrinningsområde:	Kävlingeån – SE92000
Vattenförekomst:	Sularpsbäcken MS CD: WA80304866
Inskrivna nyttjanderätter:	Se bilaga till beslutet
Gemensamhetsanläggningar:	Se bilaga till beslutet
Areal:	230,2 ha
Förvaltare:	Länsstyrelsen

2.1.1 Information om Natura 2000

Natura 2000 är Europeiska unionens nätverk av skyddade områden i Europa. Nätverket byggs upp av områden som föreslås av regeringen och som antas av EU-kommissionen i enlighet med två direktiv inom naturvårdsområdet, EU-rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG (habitatdirektivet) och EU-rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet) inklusive direktivens uppdateringar.

EU-direktiven bygger på nya kunskaper och inför principen att bevara livsmiljötyper för deras egen skull och inte enbart för att de utgör hemvist för vissa arter. Habitat- och fågeldirektivet är EU:s bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden så som det lades fast i Konventionen om biologisk mångfald i Rio 1992.

Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda och vårda de områden som är föreslagna att ingå eller som ingår i Natura 2000 och detta regleras i den svenska lagstiftningen i Miljöbalken med tillhörande Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera Det innebär att åtgärder som kan inverka negativt på bevarandestatus för preciserade habitat eller arter inom naturreservatet kräver samråd och i vissa fall tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande förordningar.

Tabell 1. Livsmiljötyper med arealer 2026 och Natura 2000-arter. Natura 2000-koder inom parentes. Livsmiljötyperna indelas i fullgod bevarandestatus där alla kriterierna för areal, ekologisk struktur och funktion samt för typiska arter är uppfyllda, eller icke fullgod bevarandestatus. I en icke fullgod livsmiljötyp uppfylls definitionen för livsmiljötyp men det kan saknas delar av ekologisk struktur och funktion eller typiska arter. Utvecklingsmarker kan inte definieras som en livsmiljötyp idag men kan omföras till någon livsmiljötyp med aktiva åtgärder eller med naturlig förändring efter lång tid. * (asterisk) betyder prioriterad livsmiljötyp enligt Natura 2000. ♦(romb) betyder ny art/livsmiljötyp som inte är beslutad av Regeringen.

Livsmiljötyp	**Fullgod bevarandestatus (ha)**	**Icke fullgod bevarandestatus (ha)**	**Total areal (ha)**
Naturligt näringsrika sjöar (3150)	0	3,0	3,0
Torra hedar (4030)	0	1,6	1,6
♦*Staggräsmarker (6230)	16,5	5,2	21,7
*Silikatgräsmarker (6270)	1,2	42,9	44,1
♦Fuktängar (6410)	7,9	24,4	32,3
♦Slåtterängar i låglandet (6510)	1,4	21,8	23,2

Utvecklingsmark	**Areal (ha)**
6960 – Öppen icke-naturalivsmiljötyp utvecklas mot silikatgräsmark (6270)	12,3
907 – Ädellövskog utvecklas mot Nordisk ädellövskog (9020)	5,7
906 - Triviallövskog utvecklas mot Lövsumpskog (9080)	6,1
906 - Triviallövskog utvecklas mot Svämlövskog (91E0)	0,3
907 - Ädellövskog utvecklas mot Näringsrik bokskog (9130)	0,6
907 - Ädellövskog utvecklas mot Näringsrik ek- eller ek-avenbokskog (9160)	18,8
907 – Ädellövskog samt 6960 öppen icke-naturalivsmiljötyp utvecklas mot trädklädd betesmark (9070)	11,2

Markklass	**Areal (hektar)**
Total areal livsmiljötyper	126,2
Total areal utvecklingsmark	41
Total områdesareal	230,2

Natura 2000-arter	**Bevarandestatus**
Större vattensalamander, *Triturus cristatus*, (1166)	Icke fullgod
Barbastell *Barbastella barbastellus* (1308)	Icke fullgod

Livsmiljöernas utbredning finns även redovisade på karta, se bilaga C.

Det pågår arbete med att revidera bevarandeplan till Natura 2000-området som togs fram 2018. I samband med detta har en uppdatering av klassningen av livsmiljötyperna och dess bevarandestatus skett och det är dess som redovisas i ovanstående tabell.

2.2 Allmän beskrivning och bevarandevärden

Naturreservatet Kungsmarken bildades 1974 men det var först 1989 som en skötselplan fastställdes för området. 1995 blev området utpekat som ett Natura 2000-område och en bevarandeplan fastställdes 2005 och 2018 reviderades denna. Föreliggande skötselplan utgår till viss del från den tidigare skötselplanen. De bevarandemål som fastställts inom ramen för Natura 2000 har inarbetats i skötselplanen.

Naturreservatet ligger ca 5 km öster om Lunds centrum och utgörs av ett större sammanhängande ängs- och betesmarksområde samt en golfbana. De botaniska värdena i området är mycket höga och med en för landet unik slåtter- och betespräglad flora på kalkrik morän. Området hyser även höga kulturmiljövärden med ett flertal fornlämningar. Centralt i området finns en golfbana, Lunds Akademiska golfklubb (LAGK).

2.2.1 Geomorfologi och hydrologi

Området omges av intensivt brukat jordbrukslandskap. Berggrunden utgörs av silurisk lerskiffer och ovanpå denna finns glaciala kalkrika moränavlagringar av några meters mäktighet med undantag av nordöstra delen där den är tunnare. Moränen är en kalkrik skiffer-urbergsmorän med varierande ler- och sandhalter som avsattes under senaste istiden. På höjdpartier kring Glomsjön finns sandiga moränavlagringar. Området delas av en dalgång från nordväst mot sydost genom vilken Glomsbäcken rinner fram och där Glomsjön ligger. Sjön är grund, ca 1 meter djup, och är ett resultat av en dämning av bäcken som troligen utfördes under äldre medeltid i syfte att förse betesdjuren med vatten. Sjön har utsatts för omfattande tillförsel av näringsämnen under andra hälften av 1900-talet vilket har lett till att sediment (gyttja) ackumulerats. Glomsbäcken är ett biflöde till Sularpsbäcken och ingår i Kävlingeåns avrinningsområde och har ett tillrinningsområde på cirka 550 ha, varav 450 ha är åkermark.

Grundvattennivån på Kungsmarken är normalt hög men delar av området har gradvis blivit torrare under 1900-talet vilket dels kan förklaras med den allmänna grundvattensänkningen i landskapet, dels rätningen och fördjupningen av Glomsbäcken i början av 1900-talet samt den effektivare dräneringen av åkermarkerna i det omgivande landskapet. Utdikningen av området i nordost, Dammstorpsskogen, som utfördes i slutet av 1930-talet och som innebar att ett stort fuktängsområde försvann, har sannolikt också påverkat områdets hydrologi. De dräneringsåtgärder som utfördes i

samband med att golfbanan utvidgades i östra delen på 1950-taltet har också påverkat grundvattennivån i området.

2.2.2 Historisk markanvändning och landskapsutveckling

Kungsmarkens historia går att spåra långt tillbaka i tiden vilket det rika antalet fornlämningar i området vittnar om, se kapitel 3.4. Området är ett unikt kulturlandskap där mänsklig aktivitet förekommit under minst 2000 år men troligtvis ännu längre vilket fynd i samband med en arkeologisk förundersökning som genomfördes 2004 i samband med ombyggnad av greener tyder på. Då påträffades förhistoriska boplatslämningar som sannolikt dateras till bronsåldern, ev. äldre järnålder. Det finns även en medeltida borganläggning, Glumstorp, väster om Glomsjön.

Kyrkan ägde marken fram till mitten av 1600-talet och sedan 1665 har Kungsmarken tillhört staten och förvaltats av olika statliga instanser. Att Kungsmarken inte varit i privat ägo är nog anledningen till att området inte odlats upp trots att det är beläget i en helåkersbygd med bördig jord. Området har således till stor del brukats som naturlig gräsmark, dvs slåtter- eller betesmark, åtminstone sedan 1100-talet.

Figur 3. Geometrisk karta från 1711 som visar på markanvändningen i området. Större delen av naturreservatet utgjordes då av ängsmark (grön färg) som benämndes som ”Kongs Engen”.

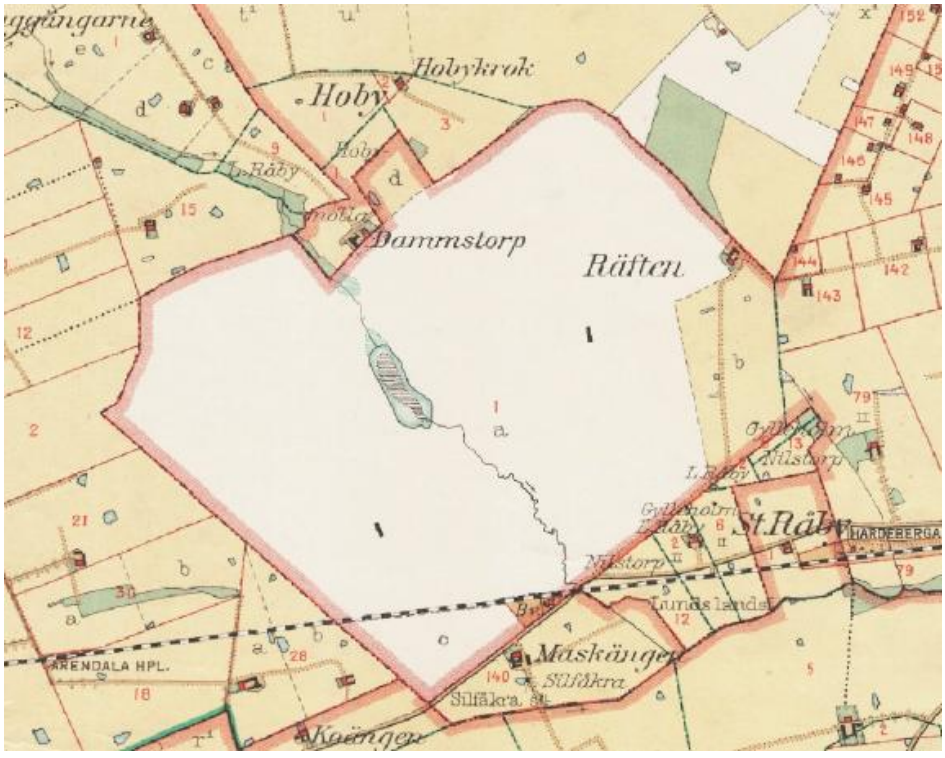
Hävden i de olika delarna har varierat genom tiderna och vissa delar har omväxlande varit betes- och slåttermark. I slutet av 1600-talet beskrivs ängsmarken som så igenväxt med buskar att arrendet fick avskrivas. Den svaga hävden då var nog en följd av krigen under 1674–1679. På en karta från 1711 framgår ängsmarkens utbredning, se figur 3. Enligt denna karta benämns hela ängsmarksområdet som Kungsängen, det vill säga även väster om Glomssjön och Glomsbäcken. Hästhagen står angett som Flyinge bete. Området vid borganläggningen Glomstorp som idag betas ingick även det i Kungsängen.

Den del av Kungsängen som ligger söder om Hästhagen (Flyinge bete) och öster om Glomsbäcken har skötts med slåtter från medeltiden fram till 1900-talets början då bete infördes. Betet pågick fram till början på 1950-talet på de ytor som idag ligger inom golfbanans område för att därefter åter omföras till ängsmark efter att spelytorna anlagts där. På övriga delar av Kungsängen, söder om Hästhagen, betas fortfarande.

Figur 4. På flygbilden från 1947 syns granplanteringarna och skyttevallarna tydligt. Glomsbäcken framträder som ett rakt dike. Man ser även att det fanns öppna områden i det som idag är Dammstorpsskogen och att diken anlagts. Den vita streckade linjen visar på reservatsgränsen och den gröna linjen visar på golfbanans arrendeområde i dagsläget. Man ser även att området öster om Glomsbäcken ingick i den stora betesfållan Hästhagen och Kungsängen.

Det har skett många förändringar i området under 1900-talet vilket har påverkat områdets naturvärden. 1917 överlämnades Kungsmarken som övningsfält till södra skånska infanteriregementet som då var förlagt till Lund. En skjutbana anlades med skyttevallar och markörgravar, som till stora delar ännu finns kvar, och gran planterades för att skapa lä. Detta syns tydligt på flygbilden från 1947, se figur 4. Både Lunds Botaniska föreningen (LBF) och Naturskyddsföreningen framhöll redan i början på 1900-talet områdets höga naturvärden och önskade att få en stor del av området skyddat. Från universitetets sida fanns det önskemål om att få tillgång till området som idrottsfält för studerande ungdom. I december 1925 bildades Lunds Golfklubb. 1929 överfördes Kungsmarken från försvarsdepartementet till Domänverket. 1935 beslutades det att Domänverket skulle överlåta en del av området till Lunds universitet och LUGI fick tillstånd att anlägga golfbanans nio första hål, trots protester från arkeologiskt och botaniskt håll. 1936 bildades Lunds akademiska golfklubb (LAGK) som övertog golfbanan från LUGI och 1954 överläts ytterligare område öster om Glomsbäcken till universitetet och ett 49-årigt avtal upprättades. Banan utvidgades då till en 18-hålsbana på den forna ängsmarkens bekostnad. Vid utvidgningen av golfbanan österut delades slåtterängen in i ett antal mindre långsmala ytor som blev omgivna av spelytor. Sedan dess har dessa delar på nytt skötts med slåtter efter att under en period på 1900-talet brukats som betesmark. LAGK åtog sig genom ett avtal att sköta hela golfbanan i samarbete med Botaniska institutionen, Historiska museet och Skånes Naturskyddsförening. I början av 1960-talet tog LAGK ytterligare mark i anspråk väster om parkeringen.

Figur 5. Häradsekonomiska kartan från 1913.

En annan stor förändring i området är rätningen och fördjupningen av Glomsbäckens fåra som utfördes 1909 och som ledde till att de omgivande markerna dränerades. Bäcken fick så småningom ett naturligare och något slingrande lopp på områden där det var flacka stränder. På häradsekonomiska kartan från 1913 framträder bäcken som ett ringlande vattendrag medan det på flygfotot från 1947 tydligt framgår att bäcken har rätats, se figur 5. I syfte att återfå bäckens naturliga ringlande lopp och höja grundvattennivån restaurerades bäcken 2014 så att den återigen slingrar sig fram. I samband med detta grävdes även två mindre grunda dammar öster om bäcken. Den gamla sträckningen kunde innan bäckens restaurering svagt urskiljas i de låglänta delarna. Den gamla bäckfåran följde till stor del sluttningens fot där det enligt skötselplanen från 1989 tidigare fanns rester kvar av en intressant vegetationstyp med småvänderot. Hela området runt bäcken, även i norra delen, betecknades som ”madäng” på 1711 års karta vilket betyder att markerna årligen översvämmades, se figur 3.

Figur 6. På flygbilden från 1960 framträder de fuktiga partierna på betesmarkerna tydligt samt den rätade åfåran.

Även betesmarkernas fuktighetsförhållanden har förändrats markant och har blivit mycket torrare vilket framgår av äldre flygbilder. I slutet av 1950-talet och början av 1960-talet fanns det ett flertal små vattenhål och fuktstråk på betesmarkerna, se figur 6. Flygbilderna från denna tid visar även på att markerna var öppna med lite

igenväxning. I slutet av 1980-talet var dock igenväxningen omfattande på den östra betesmarken (Hästhagen och Kungsängen).

I början på 1900-talet var Kungsmarken i det närmaste fritt från träd med undantag av grandungarna som planterats i samband med att skjutbanan anlades 1917. Granen föll till stor del i höststormen 1967 och har därefter ersatts med lövträd. De skogsmiljöer och lövdungar som finns i området idag har planterats av Domänverket men under de senaste 30 åren har det även skett en spontan invandring av träd och buskar vilket bidragit till områdets igenväxning. Under 2020-talet har dock flera områden öppnats upp inom ramen för arbetet med Life-projektet Bush Life. Det finns ett större sammanhängande skogsområde i nordöstra delen, Dammstorpsskogen, men i övrigt är det träddungar och buskage insprängda här och var inom naturreservatet. Delar av Dammstorpsskogen, söder om markvägen, har glesats ut och betas sedan 2012. Det finns även ett par försöksytor i skogen för uppskattning av skogsproduktion.

Figur 7. Flygbild från 1975.

2.2.3 Biologi och naturvärden

Området i sin helhet har en unik sammansättning av hävdgynnade ängs- och betesmarksväxter som har beskrivits av många botanister och är sedan länge en känd och unik växtlokal för flera botaniska rariteter. Det ur botanisk synpunkt värdefullaste

området är ängsmarken på sluttningen öster om Glomsbäcken i anslutning till hål 12 då det området hyser en särskilt artrik slåttergynnad flora med ett flertal hotade arter.

Trots att de geologiska förhållandena är likartade finns det en skillnad i vegetationssammansättningen mellan ängs- och betesmarkerna. Detta kan förklaras med att vegetationen har utvecklats på olika sätt beroende på markanvändningen. Områdets hydrologi påverkar också artsammansättningen. Grundvattennivån på Kungsmarken har normalt varit hög, vilket har resulterat i dominans av friska till fuktiga ängsmarker. Vegetationen i området domineras av fyra olika livsmiljötyper enligt Natura 2000 definitioner; stagg-gräsmarker (6230), slåtterängar i låglandet (6510), fuktängar (6410) samt högörtängar (6430).

Figur 8. Vänstra bilden brudsporre, högra bilden brudbröd och ängsvädd.

Inom området finns drygt 500 olika kärlväxter varav ett 40-tal är rödlistade, bland annat förekommer den ovanliga arten smalbladig lungört (EN) som har sin enda växtplats i Skåne på Kungsmarken. En försämring av floran har dock skett sedan 1950-talet, ett flertal arter har försvunnit helt och flera har minskat i antal, och det har blivit en ökad dominans av högvuxna gräs och ohävdsarter på många ställen. Exempel på arter som försvunnit är krutbrännare, Adam och Eva, grönkulla, kärrnocka, praktnejlika, svartbräken, låsbräken och gaffelbräken. En del slåttergynnade arter, till exempel ängsögontröst, vityxne och tidig fältgentiana har försvunnit som en följd av att bete infördes på Kungsängen i början på 1900-talet. De arter som minskat i antal är bland annat brudsporre, göknycklar, backklöver, smalbladig lungört och backsippa.

Vid en inventering som utfördes av Lunds Botaniska föreningen 2022, med fokus på områdets rara arter, konstaterades att några arter som befarades vara utgångna hittades i inte obetydliga bestånd. Dessa var bland annat slåtterfibbla, slåttergubbe och backruta. Några arter konstaterades ha en fortsatt minskande trend men hittades på

nya, tidigare okända platser. Dessa arter var backklöver, klasefibbla, backsmörblomma och brudsporre. En del arter som tidigare förekommit i området påträffades inte och får nog anses vara försvunna från området. Dessa var klockgentiana, klotgräs och krypfloka. Vid inventeringen konstaterades även att slåtterängarna har blivit märkbart torrare och att förekomsten av näringsgynnade gräsarter såsom luddtåtel, rödsvingel och hundäxing ökat. De noterade även att arter som stallört och blodnäva breder ut sig på ängsmarken på sluttningen vilket kan påverka förekomsten av konkurrensvaga arter.

Ängsmarker

Slåtterängarna ligger numera bara inom golfbaneområdet och täcker en yta på ca 35 ha. Ängsmarkerna öster om Glomsbäcken är mycket artrika och hyser flera rödlistade arter, bland annat humlesuga (EN), smalbladig lungört (EN), backsmörblomma, backsilja (VU), backsippa (VU), backklöver (NT), ängsskära (NT), slåtterfibbla (NT), sommarfibbla (NT), svinrot (NT) och rosenlök (NT). Andra arter som påträffas i området är, brudsporre, smörbollar, brudborste, blodnäva och gullviva.

Betesmarker

Den östra naturbetesmarken, Hästhagen och Kungsängen, utgörs av en mager, tuvig och något fuktig gräsmark. Vegetationen är över stora områden förhållandevis enhetlig med betydande inslag av arter såsom krypvide, ängsvädd, stagg, knägräs, fårsvingel, kamäxing, harstarr, stenmåra, jordtistel, smörblomma och höstfibbla. Den västra betesmarken hyser i stort sett samma vegetation som Hästhagen men här finns även sällsyntheter som granspira (NT). Tidigare fanns där även klockgentiana (EN) men den anses numera vara försvunnen. Betesmarken i nordvästra delen bär spår av att ha gödslats tidigare (fram till 1974) men utgörs på de torrare höglänta delarna av en gräsdominerad vegetation med inslag av hävdgynnade arter.

Figur 9. Den västra betesmarken, skötselområde B4.

Vatten

Glomsjön är i dagsläget en öppen vattenspegel som bildades efter att sjön rensades 2021/2022. Innan dess var den helt igenväxt med gul näckros. För några decennier sedan var sjön ett mycket näringsrikt vatten, vilket berodde på ett stort utsläpp av naturgödsel från en närliggande gård under andra hälften av 1900-talet. I dagsläget bedöms dock sjöns vatten inte vara anmärkningsvärt näringsrikt vilket mätningar i Sularpsbäcken nedströms sjön indikerar på. Det har även tagits vattenprov vid sjöns utlopp som uppvisade låg halt av kväve och fosfor.

Innan vattendraget restaurerades 2014 var Sularpsbäcken nästan helt täckt av det högväxande gräset jättegröe.

Trädmiljöer

Trädmiljöerna i området är planterade och utgörs av mindre lövdungar inom golfbaneområdet samt ett större sammanhängande område i nordöstra delen av reservatet som kan betraktas som en skog och som benämns som Dammstorpsskogen. Eftersom området historiskt sett varit ett öppet område har de skogliga miljöerna ingen lång trädkontinuitet och saknar därför höga biologiska värden med avseende på till exempel lavar, mossor och vedlevande insekter. Dammstorpsskogen har växt upp till en tät skog med rik undervegetation med buskar där de torrare delarna domineras av ekskog och de fuktigare delarna av klibbalskog. Den fina flora som fanns där tidigare när området var öppet med arter som majviva och tätört har försvunnit men området utgör dock en viktig livsmiljö för fågel- och insektslivet, särskilt småfjärilsfaunan. Delar av ekskogen söder om Dammstorpsvägen har lagts till betesmarken Hästhagen för att på sikt utvecklas till en trädklädd betesmark (9070) och ytterligare delar kommer framöver att omföras till trädklädd betesmark.

Figur 10. Det finns flera lövdungar inom golfbaneområdet med ädellövträd av ek, bok och lind. Bilden visar på delområde T7.

Djurlivet

Insekter
Eftersom det fanns få studier av insektslivet på Kungsmarken genomfördes två inventeringar på uppdrag av Länsstyrelsen år 2020 med inriktning på pollinerande arter som blomflugor, vildbin och fjärilar eftersom förekomsten av dessa är avgörande för att bevara den rika floran i området.

Inventeringen av blomflugor och vildbin (inkl. humlor) visade på att det var gott om insekter och att det var en blandning av insekter knutna till många olika miljöer och substrat[1]. Baserat på förekomsten av blomflugor och bin var det de centrala delarna av reservatet som var de mest artrika. De yttre delarna i väster är mer ogynsamma för insekter då de är mer öppna och exponerade för vind. Artantalet vildbin och humlor var oväntat högt, trots att jorden inte är särskilt rik på sand eller grus och mängden markblottor sparsam, och totalt observerades 61 arter. Det var markbyggande vildbin som dominerade i området (grupper som sandbin, randbin, smalbin och i viss mån även humlor) men det förekom också arter som lägger bon ovan mark. De rödlistade arterna storfibblebi (VU) och hedsidenbi (NT) påträffades samt andra för Skåne naturvårdsintressanta vildbi arter som smultronsandbi, vialsandbi och gökbiet *Nomada signata*. Ytterligare två rödlistade insektsarter påträffades, rovstekeln *Astata minor* (NT) och växtstekeln väddstekel (NT) och flera indikatorarter för blomrika skyddsvärda arter på öppen mark noterades, bland annat praktbyxbi, väddsandbi och bivarg.

Vad gäller blomflugor noterades 69 arter i reservatet, vilket motsvarar 25 % av de skånska arterna, och en ny art för Skåne påträffades, lobgallblomfluga. Inga rödlistade arter förekom. De vanligaste förekommande arterna var sådana vars larver lever av bladlöss på olika örter, träd eller buskar och arter som är knutna till fuktiga miljöer. En del av arterna som påträffades är sådana som är knutna till specifika växter. De arter som var fåtaliga är sådana vars larver lever i död ved, savflöden eller liknande substrat i äldre skogsmiljöer. Flera mycket vanliga arter saknades som borde kunnat finnas där och individantalet av de arter som förekom var lågt[2].

Inventeringen av fjärilar utfördes med fokus på småfjärilsfaunan. Med tanke på reservatets begränsade storlek och dess isolerade läge bedömdes området hysa en förhållandevis rik och intressant fjärilsfauna. Totalt noterades 620 fjärilsarter, varav 355 var småfjärilar och 265 arter var storfjärilar. Totalt påträffades 10 rödlistade arter, bland annat ängsväddsantennmal (VU), smaragdgrön lundmätare (EN), skogsalmdvärgmal (NT) och vattenmärkeplattmal (NT). Flera intressanta och regionalt ovanliga arter påträffades också vilket bekräftar områdets höga naturvärden. Flest arter påträffades i Dammstorpsskogen, 74% varav 38% noterades exklusivt därifrån, vilket visar på att

[1] Utförd av Fredrik Östrand
[2] Enligt F. Östrand var det ett utbrett mönster på flera lokaler i Skåne år 2020 vilket kan bero på ogynnsamt väder.

träd och buskar är värdväxter för många fjärilsarter. Ek är den enskilda värdväxt som gillas av flest fjärilsarter och flera arter har ek som enda värdväxt. Även vid denna inventering saknades en del förväntade arter.

Fåglar
Fågellivet på betesmarkerna, i skogsområdena och i Glomsjön, är förhållandevis rikt och varierat med häckande arter såsom tofsvipa (VU), näktergal, enkelbeckasin, samt flera arter av sångare och trastar. Enligt artportalen har ett 80-tal arter som är rödlistade eller fridlysta påträffats i området bland annat gulsparv (NT), grönfink (EN), ärtsångare (NT), trastsångare (NT), sävsparv (NT), svartvit flugsnappare (NT), storspov (EN), stare (VU), spillkråka (NT), mindre hackspett (NT) och rörsångare (NT). Tidigare har både brushane och storspov häckat inom området. Den östra betesmarken anses vara en viktig rastlokal på våren för många långflyttande fåglar[3]. Här har arter som dvärgbeckasin, ljungpipare, ringtrast och småspov setts.

Från och med 2025 har det påbörjats ringmärkning av fågel, framförallt i närheten av Glomsjön, vilket kommer att ge bättre kunskap om fågellivet i reservatet.

Övriga arter
Vad gäller fladdermusfanan har 8 arter noterats i området, bland annat mindre brun fladdermus (VU) samt barbastell (NT). Vad gäller grod- och kräldjur har 6 arter påträffats.

Det finns inga belägg för att kalkkärrsgrynsnäcka (NT) finns kvar i området. Eftersom det inte finns kvar något rikkärr i området längre bedöms det inte vara så sannolikt att arten finns kvar. Spår av utter har synts intill Glomsjön och Glomsbäcken de senaste åren. Rådjur är vanligt förekommande i Dammstorpsskogen och vildsvin har setts vid några tillfällen.

2.2.4 Friluftsliv

Naturreservaten ligger nära Lund, ca 5 km från centrum och ca 1 km från Lunds östra utkant. Reservatet kan lätt nås till fots eller med cykel via en gång-och cykelväg mellan Lund och Södra Sandby, Hardebergaspåret, som tangerar naturreservatets södra gräns. Området kan även nås med regiontrafikens bussar, hållplats finns vid utfarten till golfklubbens parkeringsplats. Det finns en parkeringsplats i södra delen i anslutning till golfklubbens klubbhus och restaurang samt en mindre i anslutning till Dammstorpsskogen i nordöstra delen. Området besöks till största delen av golfspelare men även av den botanisk intresserade allmänheten. Vid rik snötillgång vintertid kan man åka längdskidor i området. Området är småkuperat och saknar tillgänglighetsanpassade stigar. Tillgängligheten påverkas även till viss del av golfspelet och av att stora delar utgörs av betesmark och ängsmark. Det finns markerade strövstigar

[3] Uppgifter från Naturskyddsföreningen Lund (LNF) och artportalen.

genom delar av området. I anslutning till golfklubbens parkeringsplats finns en restaurang som är öppen för alla.

Områdets tätortsnära läge och närheten till de planerade grönstråken vid det nyutvecklade Brunnshögsområdet i Lund gör det till ett värdefullt område för rekreation och det finns goda förutsättningar att utveckla detta i samklang med den verksamhet som bedrivs i området.

2.2.5 Golfbanan

Räftens fastighets- och service AB arrenderar mark av Naturvårdsverket, se kartbilaga A. All ängsmark i naturreservatet ligger inom detta arrendeområde. Arrendatorn får inte utan Naturvårdsverkets skriftliga tillstånd uppföra nya byggnader och anläggningar eller ändra användningen av befintliga byggnader och anläggningar eller utföra om-eller tillbyggnad av desamma.

Utöver själva golfbanan med sina 18 hål finns det även en driving range och ett övningsfält i västra delen av golfbaneområdet. Cirka hälften av övningsfältet har den senaste tiden skötts som ängsmark med efterbete och LAGK söker miljöstöd för denna del.

Byggnader

Öster om parkeringsplatsen ligger LAGK:s klubbhus som även rymmer en restaurang och golfshop. I anslutning till klubbhuset finns även drifts-, redskaps- och förrådsbyggnader. I golfbanans centrala del finns den gamla maskinhallen som används av LAGK och naturvårdsförvaltaren. Söder om sjön finns ett litet pumphus för den pump som tar vatten från sjön till bevattning av golfbanan. Det befintliga pumphuset uppfördes år 2007 på samma plats som det tidigare pumphuset. Det finns även en toalett i anslutning till hål 14 och 15 samt en vid hål 4-7.

Spelytor

De 18 hålens läge framgår av kartbilaga D. Vid varje håls början finns 2–3 utslagsplatser (tees), så att svårighetsgraden kan anpassas till olika spelkategorier. Från tee, som är kortklippta, plana gräsytor, leder en klippt (10–20 mm) spelyta (fairway) fram till foregreen som är en jämn, kortklippt yta (6–13 mm). Foregreen omgärdar greenen som är mycket kortklippt (3–5 mm). Hålet är placerat på greenen. Fairway omges närmast av en semiruff, en klippt men ej kortklippt gräsyta och utanför denna finns högruffen (ängsmarken). Från greener leder i regel en väl upptrampad gångväg vidare till nästa utslag. På några ställen är stigen förstärkt med grus och spänger. Spelfältet består således av tee, fairway, semiruff, högruff (ängsmarkerna), foregreen och greener, samt inom detta område befintliga hinder, till exempel sandbunkrar.

År 2004-2005 genomfördes en stor renovering av av samliga greener vilket innebara byte av sand och jord. Utslagsplatserna och greenerna täcker sammanlagt ca 1,5 ha.

Figur 11. Från vänster till höger visar bilden på högruff (ängsmark), semiruff och fairway.

2.2.6 Vad kan påverka området negativt?

I området har diverse ingrepp utförts under 1900-taltet såsom dränering, trädplantering och anläggning av skjut- och golfbana som fortfarande till viss del påverkar området negativt. Den så kallade utdöendeprocessen är utdragen i tiden och sker successivt. Små förändringar i till exempel hydrologin kan ta lång tid innan de återspeglar sig i kärlväxtfloran. Över lag är fleråriga örter relativt tröga indikatorer på förändringar i miljön som inte är omfattande eller drastiska. De känsligaste arterna kommer att försvinna först medan de mer motståndskraftiga försvinner i ett senare skede. Om livsmiljön förändras sker normalt ingen föryngring av arterna vilket medför att plantorna bara blir äldre och äldre tills de till slut dör (senila populationer).

Det finns flera faktorer som kan påverka områdets vegetation och artsammansättning och därmed även insektslivet på ett negativ sätt. Nedan listas de som bedöms utgöra störst risk för områdets livsmiljötyper.

- Utebliven eller svag slåtter– och/eller beteshävd. Om slåtter- och betesmarkerna tillåts växa igen under längre perioder utarmas floran successivt och artsammansättningen rubbas så att mer högväxande och kvävgynnade arter dominera.

- Felaktiv hävd, till exempel om slåttern utförs för tidigt eller för sent,

- Bristfällig uppsamling av avslaget växtmaterial efter slåttern eller om klippt gräs från golfbaneytor läggs eller tappas på eller intill ängsmark.

- Omföring av slåtteräng till betesmark då detta missgynnar slåttergynnade arter.

- En alltför omfattande bevattning av spelytor då det kan påverka intilliggande ängsmark.

- Negativ påverkan genom kanteffekter. I gränsen mellan de artrika slåtterytorna och de artfattiga, klippta golfytorna föreligger en lång kontaktzon. I kontaktzoner finns alltid en risk för att trivialarter gynnas och sprider sig in i de värdefulla livsmiljötyperna.

- Ett alltför hårt betestryck påverkar slåttergynnade arter negativt och även insektslivet då tillgången till blommande växter minskar.

- Användning av avmaskningsmedel på betesdjur på bete.

- Igenväxning med sly och ett alltför tätt träd– och buskskikt.

- Avsaknad av eller begränsad mängd pollinerande insekter.

- Tillförsel av näringsämnen, till exempel genom gödsling, kalkning, kväveläckage från omgivande marker, stödutfodring av betesdjur m.m.

- Gödslings– och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar.

- Användning av kemiska bekämpningsmedel.

- Förändring av områdets hydrologi genom till exempel markavvattning, både inom och utanför området.

- Förändrad vattenkemi och försämring av vattenkvalitén genom till exempel utsläpp i vattendraget eller ökad näringsbelastning.

- Avverkning av gamla ädellövträd eller träd med viktiga strukturer.

- Införsel av främmande eller invasiva arter i både vattenmiljöer och på land.Ett förändrat klimat kan leda till att förutsättningarna för bevarande ändras snabbare än beräknat.

- Bebyggelse, vägar och annan markexploatering och markanvändningsförändring i objektet eller i angränsade områden.

- Områdets isolerade läge i ett förhållandevis monokulturellt jordbrukslandskap påverkar spridning av arter.

3 Övergripande mål och åtgärder

3.1 Övergripande mål

Det övergripande målet med naturreservatet är att långsiktigt bevara och utveckla och vid behov restaurera områdets kulturpräglade ängs- och betesmarker. De betes- och slåtterhävdade markerna ska domineras av en hävdgynnad flora. Målet är även att områdets lövskogs- och vattenmiljöer med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras, utvecklas och vid behov restaureras. Trädmiljöerna ska ha inslag av gamla grova ädellövträd och en variation i ålder, artsammansättning och struktur. De ingående livsmiljötyperna och arterna enligt Natura 2000 ska uppnå gynnsamt bevarandetillstånd.

Målet är även att under enklare former utveckla området som ett rekreations- och friluftslivsområde i samklang med golfverksamheten och naturvärdena genom att kanalisera besökarna.

3.2 Generella riktlinjer och skötselåtgärder

Här anges de generella riktlinjerna och skötselåtgärderna för reservatet. Under kapitel 4 anges de mer specifika skötselåtgärderna under respektive skötselområde.

Skötselåtgärderna ska bidra till att uppfylla syftet med naturreservatet och ska ske med utgångspunkt från områdets natur- och kulturvärden. Skötseln av betes- och ängsmarkerna vad gäller till exempel slåttertidpunkt, betesperiod, efterbete och djurslag ska anpassas efter respektive områdes naturvärden. Speciell hänsyn ska tas till områdets fornlämningar och floravärden.

Ett skötselråd ska inrättas där Lunds Botaniska förening, Lunds Naturskyddsförening, Lunds Akademiska golfklubb och Länsstyrelsen ingår. På så sätt kan erfarenheter och kunskap utbytas löpande.

Betesmarker

Betesmarkerna ska skötas med naturvårdsinriktad beteshävd. Betesperioden bör vara mellan maj och november men ska anpassas efter årsmånen. Ett varierat betestryck och varierad betesperiod är bra ur naturvårdssynpunkt under förutsättning att vedartad igenväxning och förnaansamling förhindras. Genom användande av virtuella stängsel[4] (där djuren har ett halsband som med ljud och svaga elstötar styr vart de betar) kan man på ett förhållandevis lätt sätt styra betesperioden och avsätta betesfria områden inom en fålla för att gynna ett blommande fältskikt och insektslivet. Ett senare betespåsläpp efterliknar ängsskötseln och främjar därmed slåttergynnade arter på betesmarken. Detta bör särskilt tillämpas på delar av Kungsängen som har en

[4] Kommer att vara tillåtet från och med 1 januari 2026

historia som ängsmark men kan med fördel även tillämpas på andra områden som till exempel delar av den västra betesmarken (delområde B4). Den östra betesmarken, skötselområde B1, är idag uppdelad i två fållor sedan 2023 utifrån den forna markanvändningen för att kunna tillämpa ett senare betespåsläpp på Kungsängen (i slutet av juni). Det har dock visat sig att tillväxten i den norra delen av Kungsängen är kraftigare i förhållande till den södra delen och det kan därför bli problem med att få hela ytan tillräckligt nedbetad under säsongen. Eftersom det framförallt är den södra delen av Kungsängen som bör hållas betesfri i början av säsongen kan det därför vara bättre att reglera betesperiod med hjälp av virtuellt stängsel istället för det fysiskt stängsel.

Utifrån nuvarande kunskap bedöms bete med nötkreatur vara bäst ur naturvårdssynpunkt men sambete med häst kan övervägas. Bete med får eller getter kan ske om det sker sent efter blomning och frösättning. Helst ska betesdjuren vara gamla lantraser som är bäst anpassade till den här typen av naturbetesmarker/slåtterängar.

Ängsmarker

Ängsmarkerna (högruffen) ska skötas med årlig slåtter med skärande eller klippande redskap. Allt avslaget växtmaterial ska tas bort från ängen och igenväxningsvegetation ska hållas undan.

Klimatförändringarna har gett en tidigare blomning hos flera arter så många gånger kan man numera behöva slå tidigare än vad som varit gällande historiskt sett. Slåttern ska ske från 1 juli till slutet av september men bör varieras från år till år i ett roterande schema då det kan ha betydelse för möjligheten till överlevnad, förökning och spridning hos kärlväxter och evertebrater. Det finns både för- och nackdelar med tidig respektive sen slåtter och skötseln bör därför utformas så att det blir en viss variation i hävden mellan åren, se vidare bilaga E. På slåtterytor som ska efterbetas kan man lämna blommande partier vid slåttern. För att undvika förnaansamling på de slåtterytor som slås tidigast på säsongen bör en andra slåtter genomföras om området inte efterbetas.

Efter slåttern ska det avslagna materialet ligga kvar och torka under cirka en veckas tid så att höet får fröa av sig innan det samlas ihop och bortförs. Noggrann räfsning och bärgning av den avslagna vegetationen på slåtterytorna är viktigt för att minimera risk för förnaansamling, särskilt på de ytor som inte ska efterbetas. Räfsningen förbättrar också möjligheterna för nyetablering av kärlväxter genom den markstörning som uppstår. Det avslagna materialet ska samlas på områden avsedda för gräsdeponi. Dessa ska vara tillfälliga och ska inte utgöras av komposter.

Figur 12. Bild på ängsmark som efterbetats söder om Glomssjön inom delområde Ä2. På andra sidan staketet ser man hur mycket vegetationen växt efter slåttern.

Andra störningsåtgärder såsom fagning, mosskrattning, naturvårdsbränning och/eller efterbete är bra ur naturvårdssynpunkt och bör tillämpas i den mån det är möjligt. Där det är genomförbart ur spelsynpunkt bör man därför i möjligaste mån sträva efter att införa efterbete på ängsmarkerna. Vid risk för omfattande trampskador på grund av årsmånen bör det dock tillämpas med försiktighet.

Trädklädd mark

Ädellövträd i dungarna ska gynnas framför andra trädslag och åtgärder för att påskynda utvecklingen av ”gammelträdskvaliteter” bör utföras. Förekomst av björk ska minskas genom successiv avverkning inom hela området. På sikt ska gråal och rödek i de trädklädda områdena avvecklas helt.

3.3 Restaurerings- och skötselförslag för att gynna floran på ängsmarkerna

Delar av reservatets ängsmarker, framförallt i västra delen, har i många år skötts ensidigt med relativt tidig slåtter vilket har lett till att mycket förna har byggts upp som en följd av återväxten. Dessa områden är idag i det närmaste helt gräsdominerade. Andra delar har slagits något sent på säsongen vilket också kan vara negativt ur naturvårdssynpunkt. Ett annat stort problem är att en del arter har försvunnit eller minskat i antal i området. Då en av orsakerna till tillbakagången av många växter på slåttermarkerna verkar bero på problem med föryngring gav Naturvårdsverket Artdatabanken (ADb) i

uppdrag att utreda olika skötselförslag och bedömningar av deras effekt på bevarandestatusen[5]. Särskilt fokus lades på ängsmarkerna eftersom en stor del av de arter som har minskat eller försvunnit är knutna till dessa. I bilaga E redovisas en sammanfattning av denna rapport. Utifrån rapporten har förslag på restaureringsåtgärder tagits fram enligt nedan. Flera av dem har redan påbörjats.

3.3.1 Förslag på restaureringsåtgärder på ängsmark

- Insådd av för området naturligt förekommande arter med frö eller ängshö på ytor med trivialt gräsdominerat fältskikt under sensommar-höst (när risk för torka är som lägst). På de ytor som ska sås in ska vegetationen vara låg och markblottor skapas genom till exempel harvning eller genom att det övre markskiktet hyvlas bort.

- Insådd eller utsättning av plantor av särskilt botaniskt intressanta eller utgångna arter. Detta har till viss del redan utförts i samarbete med Botaniska trädgården vid Lunds universitet.

- Insådd av höskallra på områden som domineras av gräsväxter för att gynna mer konkurrenssvag örtvegetationen. Höskallra förekommer på flera ytor inom området så lokalt frömaterial finns att tillgå.

- Avhyvling av det närings- och grästorvrika ytskiktet. Kan utföras på gräsdominerade områden men kan även vara aktuellt i andra delar av området där floran har degenererat på grund av ansamling av organiskt material eller gödningspåverkan. Då det är ett stort ingrepp som riskerar att ta bort en eventuell fröbank bör det genomföras med försiktighet och bara om andra åtgärder inte ger önskat resultat.

- Återinföra slåtter på delar av den tidigare ängsmarken Kungsängen som idag betas.

- Att så långt det är möjligt återställa den ursprungliga hydrologin i området. Flera gamla dräneringsrör har redan lagt igen.

- I de ängsmarker där slåttern skett relativt tidigt under en längre tid eller på områden med rik förekomst av konkurrenstarka och högväxta arter kan slåtter vid flera tillfällen tillämpas under några års tid tills en önskad utmagring av marken har skett. Om det är en stor ansamling av förna och grästorv kan bränning vara lämpligt som en första åtgärd. Den löpande skötseln med årlig slåtter från 1 juli till slutet av september bör därefter kombineras med efterbete om möjligt.

[5] Utförts 2019 av Anders Jacobsson ADb

3.4 Specifika riktlinjer och skötselåtgärder

3.4.1 Utplantering av pluggplantor

En del arter har haft en mycket negativ utveckling i området och det finns därför behov av att stärka olika arters populationer genom uppdragning och utplantering av pluggplantor utifrån lokalt frömaterial. Det kan även finnas behov av att förbättra artsammansättningen på gräsdominerade ängsytor. I en befintlig grässvål är utplantering av pluggplantor ibland det bästa sättet. På 1980-talet genomförde man uppodling och utplantering av humlesuga i området vilket har fungerat mycket väl.

Det pågår redan arbete med att dra upp pluggplantor utifrån lokalt genetiskt material med hjälp av Botaniska trädgården vid Lunds universitet. De arter som har planterats ut de senaste åren är backsmörblomma, ängsskära, humlesuga, lundstarr och backklöver. Praktnejlika förekom i området tidigare men har inte setts sedan 1999 och får nog anses borta från reservatet. Plantor av praktnejlika utifrån växtmaterial från gravhögar i närheten av Kungsmarken har dragits upp på Botaniska trädgården och planterats ut. Vid utplantering av plantor och vid insådd ska lokala provenienser användas och det ska dokumenteras i artportalen.

Exempel på andra arter som kan vara lämpligt för utplantering är göknycklar, brudsporre, slåttergubbe, slåtterfibbla, kattfot, klasefibbla, backsilja, backruta, kärrvial och kärrnäva.

3.4.2 Smalbladig lungört (EN)

Kungsmarken är numera den enda kända förekomsten i Skåne[6] men den har tidigare även förekommit på några andra ställen. I landet förekommer den på ca 50 lokaler. En generell minskning av populationen pågår. Populationen på Kungsmarken minskade kraftig under första hälften av 1900-talet som en följd av att den forna ängsmarken på Kungsängen omfördes till betesmark. När slåttern åter infördes på 1950-talet på den del av Kungsängen som ligger inom golfbaneområdet, ökade arten i antal igen, från 10 individer 1952 till 65 individer 1958 och ca 320 individer 1971. I början av 1990-talet påträffades den även inom den del av Kungsängen som enbart betats sedan förra sekelskiftet. Då var betet svagt under en period vilket till slut ledde till att en högörtsvegetation utvecklades vilket missgynnade arten. Enligt uppgifter fanns det totalt 165 individer i området år 2004, flertalet av dem på slåtterängen men även på betesmarken (Kungsängen). Senare ökade betestrycket markant på betesmarken vilket kan ha bidragit till att arten försvann helt från den betade delen av Kungsängen och får nog anses vara försvunnen där. De senaste decennierna har arten minskat i antal på de andra platserna också. År 2009 fanns det 64 plantor, 2015 var det endast 13 st och 2016 räknades de till 3 individer[7]. Under vårvintern 2016/17 brändes de delar av

[6] Enligt Artdatabanken.
[7] Muntliga uppgifter från Göran Mattiasson samt LBF

slåttermarken där arten förekom vilket troligen påverkade den positivt eftersom antalet hade fördubblats 2017 (6 st). I dagsläget finns den endast kvar på ängsmarken på sluttningen vid hål 12 och sedan 2019 har det endast påträffats 2-3 individer[8]. Det har således gått snabbt utför och det är troligtvis för sent att rädda arten men försök pågår. Den finns i odling på Botaniska trädgården uppdragna från frön insamlade på Kungsmarken. Förhoppningsvis kan detta användas för utplantering av pluggplantor framöver. Anledningen till artens minskning i antal är troligen flera men en teori är att det kan bero på att den måste korsbefruktas vilket blir svårt när det endast förekommer enstaka plantor i området.

Arten är rödlistad (EN) och fridlyst och omfattas av åtgärdsprogrammet för stäppartade torrängar i Västsverige.

Åtgärder

Enligt åtgärdsprogrammet gynnas arten av markstörning i form av bete, krattning, bränning och slåtter. Eventuellt vårkrattning eller försiktig jordvändning på områden där den förekommer bör därför tillämpas. Efterbete kan även skapa lämplig störning. Arten missgynnas av hårt betestryck. Utsättning av pluggplantor som uppförökats utifrån frö från platsen ska utföras om det är möjligt.

3.4.3 Orkidéer såsom göknycklar och brudsporre

Flera orkidéarter i området har försvunnit eller minskat i antal de senaste decennierna vilket även har skett på många andra lokaler i Skåne. En av de viktigaste orsakerna till minskningen på Kungsmarken anses bero på att fuktängarna blivit allt torrare. Minskningen av några arter som förekommer på betesmarken Kungsängen får nog anses bero på att betestrycket varit ganska hårt under en period.

Förekomsten av brudsporre har minskat mycket sedan 1960-talet. Då var den mer spridd i området, både på ängsmarker väster och öster om Glomsbäcken och på Kungsängen och förekom med upp emot 500 blommande individer årligen. 2009 fanns det endast ett 60-tal blommande individer i tre skilda bestånd och endast på ängsmarkerna på östra sidan av Glomsbäcken samt ett exempelpar på Kungsängen. Sedan dess har den inte påträffats på Kungsängen förrän 2022 då LBF vid sin inventering åter hittade exemplar på Kungsängen. Totalt påträffades 28 plantor 2022.

Även göknycklar har minskat i antal. Förr förekom den på flera slåtterytor och även på Kungsängen men det senaste decenniet har den endast förekommit på ängsmarken på slänten öster om Glomsbäcken (17 plantor 2021). Vid LBF:s inventering hittades den åter på Kungsängen (södra delen av skötselområde B1) och även på den västra betesmarken (skötselområde B4) där den tidigare inte påträffats. Totalt fann de 77 plantor göknycklar 2022. Enligt LBF har sorkarna gått hårt åt göknycklarna på sluttningen.

[8] Uppgifter från Joel Levin Botaniska trädgården 2025-10-04.

Åtgärder

Åtgärder har gjorts för att förbättra de hydrologiska förhållandena och ytterligare åtgärder kommer att utföras framöver som förhoppningsvis kan ha en positiv effekt på orkidéförekomsten. Efterbete har införts på flera ängsytor och ett senare betessläpp ska tillämpas på stora delar av Kungsängen för att efterlikna en slåtterhävd vilket kan komma att gynna ett flertal arter, bland annat göknycklar och brudsporre, men även andra slåttergynnade arter. Utplantering av pluggplantor kan vara en lämplig åtgärd.

3.4.4 Pollinerande insekter

För att växterna ska kunna föröka sig genom korsbefruktning och för att undvika ”senila populationer” är det viktigt med en rik förekomst av pollinerande insekter i området. Inventeringen av blomflugor och vildbin som utfördes 2020 visade på att det var områden belägna i dalgången, centralt i reservatet, som var de artrikaste. Hårt nedbetade ytor är generellt sämre för insekterna då de innehåller färre blommor. Nedbetade områden med markblottor kan dock ha betydelse för markbyggande insekter. Inventeringen av fjärilsfaunan visade däremot på att det var Dammstorpsskogen, med stor förekomst av ek, som hyste flest antal arter av fjärilar.

Åtgärder

- Varierat betestryck inom betesfållorna och undvik alltför hårt betestryck Eventuellt kan betesfria fållor tillämpas vilka kan brännas vid behov.
- Åtgärder på gräsdominerade ytor för att få ett mer blomrikt fältskikt.
- Fortsatt bränning som komplement till slåtter där det fungerar.
- Anlägga bibäddar genom att avlägsna vegetationstäcket på områden som inte hyser några floravärden.
- Behåll grus och/eller sand på vägarna i området. Använd inte grövre fyllnadsmaterial om markvägar eller annat ska lagas eller anläggas. Krossgrus bör inte användas.
- Åtgärder för att gynna utveckling av träd- och buskskikt i den västra reservatsgränsen för att skapa mer lä i västra delarna. Vid plantering ska inhemska arter med svensk proveniens användas.
- Anlägg faunadepåer i olika typer av miljöer i såväl skuggigt, halvskuggigt som soligt läge för att gynna vedlevande insekter.
- Gynna förekomst av ek och blommande buskar i skogliga miljöer.
- Främjandet av åtgärder i det omgivande landskapet för att underlätta för insekternas möjlighet att sprida sig och få större populationer, vilket gör dem mindre sårbara.

3.5 Övergripande skötsel av golfbaneområdet

Räftens Fastighets och service AB arrenderar golfbaneområdet av Naturvårdsverket (anläggningsarrende) med rätt att bedriva golfbaneverksamhet. Arrendatorn ska svara för utförande och kostnad av skötsel av arrendeområdet enligt vad som anges i vid varje tidpunkt gällande skötselplan för naturreservatet och efter närmare anvisningar av länsstyrelsen.

3.5.1 Allmänt

Skötseln ska ske på ett sådant sätt att natur- och kulturvärden inte skadas. De stigar/vägar som skapats genom årens användande ska bibehållas så att nya inte uppkommer. För att förhindra golfspel på speciellt känsliga områden bör speciella markeringar användas som förklarar området som ”spelförbudszon” vilket innebär att en boll som hamnar inom ett sådant område lyfts ut innan den åter spelas. Detta är lämpligt vid fornlämningar och i anslutning till nuvarande hålen, 12, 13, 17 och 18.

3.5.2 Slåtter

Slåtter av ängsmark (högruff) ska generellt inte ske tidigare än 1 juli. Tidigare slåtter på begränsade ytor kan dock ske efter överenskommelse med naturreservatets förvaltare. Slåtter som ska utföras av LAGK ska ske enligt överenskommelse med reservatets förvaltare.

3.5.3 Gödsling och bekämpningsmedel

Enligt reservatsbeslutet är det förbjudet att använda kemiska bekämpningsmedel eller tillföra växtnäringsämnen, kalk- eller jordförbättringsmedel inom hela området. Enligt reservatsbeslutet är dock gödsling av green och tee undantaget. Även toppdressing med sand och användande av fungicider på green och tee är undantaget efter godkännande av naturreservatets förvaltare. Vid användande av fungicider krävs även tillstånd av kommunen.

Enligt uppgifter i skötselplanen från 1989 gödslade man då enbart med kväve och kalium, 400 kg kväver och 300 kg kalium per hektar och år vid 3–4 tillfällen. Mängden kväve har minskat avsevärt under de senaste decennierna och på senare tid har man gödslat med upp till 185 kg kväve på greener och 48 kg på tees per hektar men variera mycket mellan åren. Enligt det nya beslutet är nivåerna satta till maximalt 150 kg kväve och 30 kg fosfor per hektar och år på greener och 48 kg kväve och 9 kg fosfor per hektar och år på tees.

Jämfört med tidigare gödsling sker den nuförtiden mer behovsanpassat och med redskap som möjliggör större precision jämfört med tidigare. Det är bara greenerna och tees som ska gödslas. Arean för greener och tees uppgår till ca 1,5 ha (1 ha green och 0,5 ha tees). Enligt uppgifter från LAGK sker gödslingen nu med några fasta givor (3–4 st) per år och med flytande gödsel med traktorburen spruta. De fasta givorna består

av långtidsverkande gödsel i granulatform som ligger som bas. Den ges med spridare för hand där man tydligt ser var gödslet hamnar vilket ger minskad risk för spill. Den flytande gödseln ges i små givor med ca 14 dagars intervall för att följa gräsets tillväxt- och näringsbehov. Vid gödsling med flytande gödsel används en traktorburen spruta som möjliggör noggrann applicering på avsedda ytor, framförallt greenerna, vilket innebär liten risk för gödsling på ej avsedda ytor. Vid gödsling med traktorburen spruta blandas produkten med ca 300 l vatten som räcker till gödsling för samtliga greener. Denna mängd innebär att det endast är de översta centimetrarna som påverkas och fyller därmed inte upp hela profilen.

Under senare år har mängden fast gödsling minskat till förmån för en mer kontrollerbar gödsling med flytande produkter. Det är dock svårt att gödsla teeytorna med traktorburen spruta eftersom dessa är små, upphöjda och ligger ofta ganska nära ängsmark. Det skulle snarare öka risken för gödning i icke önskade områden om man använde sig av flytande gödsel där.

Det finns i dagsläget EC-mätare (electrical conductivity mätare) på totalt fyra greener som installerades våren 2025 för att kunna bedöma behov av gödsling och bevattning. En EC- mätare mäter den elektriska ledningsförmågan i markprofilen och används för att säkerställa att växter får rätt mängd näringsämnen. De mäter även fukthalt och temperatur i markprofilen.

I undantag till föreskrift om gödsling i reservatsbeslutet anges vilken mängd kväve och fosfor som är tillåtet och att det ska dokumenteras och kunna redovisas till tillsynsmyndigheten vid begäran. Med hänsyn till teknikutveckling med mera bör man dock hela tiden sträva efter att minimera mängden gödning och använda sig av den för tillfället bästa tekniken.

3.5.4 Bevattning

Enligt reservatsbeslutet är bevattning endast tillåtet på green och tee. Golfbanan har sedan länge bevattnats med vattnen från Glomsjön, ca 10 000 m^3/år[9]. Tidigare bevattnades ytorna med en fullcirkelspridare men numera används sektorspridare. Alla vattenspridare på greener kan styras individuellt sedan 2004. Vattnet tas från sjöns södra hörn i en 160 mm stamledning som minskas till 90 mm i de perifera delarna. Runt varje green ligger en 50 mm slang som förser de individuellt styrda vattenspridarna. Runt varje green ligger en 50 mm slang som förser de individuellt styrda vattenspridarna. Spridarna är placerade i ett så kallat trekantsförband för att ge så jämn täckning som möjligt. Spridarna snurrar runt med en primär stråle riktad in mot green och i vissa fall en sekundär stråle som vattnar foregreen. Spridarna vattnar i sektorer som i sitt maximala läge vattnar 360 grader, men är anpassade till att endast vattna de anlagda ytorna. Vattenspridarna på tee är blockstyrda och förses med 40

[9] Enligt Svenska golfförbundets (SGF) bankonsulent är en normal vattenförbrukning ca 8000–25 000 m^3/år för en 18-hålsbana.

mm slang. All bevattning är datorstyrd. Stamledningen uppdaterades av golfklubben år 2022. Behov av bevattning mäts med EC-mätare, se ovan under rubrik 3.6.3.

I undantag till föreskrift om bevattning i reservatsbeslutet anges att omfattningen ska dokumenteras och kunna redovisas till tillsynsmyndigheten vid begäran.

3.5.5 Beskrivning av greenernas uppbyggnad

Uppbyggnaden av greenerna är baserad på forskningsresultat från USGA (United States Golf Association). Hela funktionsprincipen bygger på att åstadkomma ett så kallat ”hängande vattenbord”, det vill säga att sammansättningen av växtbäddsmaterialet ska möjliggöra att tillräckligt med växttillgängligt vatten hålls kvar.

Mycket kortfattat kan man beskriva greenens uppbyggnad på följande vis: nederst i greenprofilen ligger ett system av dräneringsrör i dräneringsgravar. Ovanpå detta ligger ett lager av 10 cm dräneringsgrus över hela greenbotten. Ovanpå dräneringsgruset ligger ett 30 cm tjock lager av växtbädd. Detta material består av en blandning av sand enligt specifika fraktioner och organiskt material i form av torvmull. Denna blandning bör innehålla 20 % mull och 80 % sand.

Generellt gäller att skillnaden i partikelstorlek mellan växtbäddslagret och dräneringslagret måste stämma för att sanden inte ska vandra ner och sätta igen dräneringslagret. Denna bryggningsfaktor möjliggör ett så kallat ”hängande vattenbord” där vattnet endast går ner i dräneringen då växtbädden är mättad.

Vid sidan om varje green finns en dräneringsbrunn dit överflödigt vatten leds.

3.5.6 Dränering

Enligt reservatsbestämmelserna är det förbjudet att gräva, dika, skada mark mm. men det finns undantag om gör det möjligt att rensa befintliga dräneringar i anslutning till vägar och byggnader samt dräneringar vid greener. Övriga dräneringar och diken ska inte underhållas och sådana som påverkar slåtter- och betesmark negativt ska pluggas igen i den mån det inte påverkar enskilda intressen. En del av dräneringarna har kapats under 2010-talet, dels i samband med restaureringen av Glomsbäcken 2014, dels senare i syfte att förbättra hydrologin i området.

3.6 Forn- och kulturlämningar

De sedan lång tid tillbaka kända och väldokumenterade fornlämningarna är från järnåldern och medeltiden, se kapitel 3.4. Fornlämningarna öster om Glomsbäcken är huvudsakligen från järnåldern, bland annat fornåkrar i form av låga vallar som avgränsar åkerytor som uppkommit genom långvarig markbearbetning med årder, röjningsrösen samt ett större område med runda stensättningar och klumpstenar som markerar förekomst av gravar. Det finns även ett flertal hålvägar i sluttningen ner mot bäcken.

Lämningar från medeltiden dominerar på den västra sidan men finns även på den östra sidan. Stenmuren som utgör gräns mellan Hästhagen och Kungsängen och som går tvärs över järnåldersåkrarna är från medeltiden. Längs Glomssjöns västra strand finns även stenmurar och vallar som härrör från medeltiden. På västra sidan utgörs fornlämningar bland annat av odlingsspår från medeltiden i form av ryggande åkrar som uppkommit genom en speciell plöjningsteknik med hjälp av plog med vändskiva samt den medeltida borganläggningen, Glumstorp, som ligger på ett strategiskt läge på höjden vid Glomsjön. Under 1100-talet tillhörde borgen ärkebiskopssätet i Lund och var då en viktig plats för hästuppfödning och hästhållning.

Figur 13. Stenmuren som utgör gräns mellan Hästhagen och Kungsängen.

Det finns även kulturlämningar från tiden då militären utnyttjade området i början på 1900-talet i form av skjutvallar och spår av byggnader som användes för hästhållningen (inom skötselområde B1).

Vid ingrepp i och invid fornlämning krävs tillstånd enligt kulturmiljölagen 2 kap. 1988:950; samråd ska ske med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet innan åtgärd påbörjas. Det gäller exempelvis vid grävning. I samband med avverkning av träd och utkörning av virke som berör fornlämning krävs samråd eftersom det finns risk för skada på fornlämning. Röjningsavfall får inte läggas på eller invid fornlämning. Samråd krävs också vid anläggande av friluftsanläggningar inom fornlämning. Anläggningar såsom grillplatser ska inte anläggas inom fornlämning.

Naturreservatet berörs av 13 registrerade fornlämningar, se tabell 2. och kartbilaga D.

Tabell 2. Tabellen visar vilka fornlämningar som finns i området, med benämning (lämningsnummer) enligt Riksantikvarieämbetet (RAÄ).

Lämningsnummer	**Typ av fornlämning**	**Skötselområde**
L1987:6865	Boplats	Ä2 och 8:e green
L1988:7412	Fossil åker	B4
L1988:6253	Fossil åker	B4, T2, Ä2, hål 5
L1988:6142	Borg	B3
L1988:6235	Fossil åker	B4, Ä2, hål 8
L1988:7415	Minnesmärke	T5
L1988:6904	Övrigt (stenmur)	B1, Ä1, Ä2
L1988:6902	Fossil åker	Ä1, hål 13
L1988:6794	Fornlämningsliknande lämning	Ä1
L1988:6316	Fossil åker	Ä1, hål 14 och 15
L1988:6816	Gravfält	B1
L1988:6219	Hägnadssystem	B1
L1988:6903	Fossil åker	B1
L1988:6824	Fossil åker	B1

3.8 Konsekvenser av klimatförändringar

Klimatförändringar kan påverka områdets värden och skötsel negativt genom:

- Ökad igenväxningstakt i naturbetesmarker och slåtterängar.
- Problem för betesdjuren med långvarig hetta och torka, samt med sjukdomar och andra svårigheter p.g.a. för blöt mark.
- Ökad mängd trädsjukdomar, svamp och insektsangrepp på lövträd och skyddsvärda träd.
- Ökning av främmande arter samt invasiva arter som kan konkurrera ut skyddsvärd flora och fauna både på land och i vattnet.
- Snabbare förfall av friluftsanordningar.

Förslag till skötselåtgärder för att motverka eventuella problem orsakade av klimatförändringar:

- Igenväxning: röjning, slåtter, bränning, förlängd betessäsong, fler betesdjur, efterbete.

- Problem för betesdjur: säkrad dricksvattenförsörjning, solskydd, betesplanering/fållindelning, härdiga raser, kompletterande skötsel (röjning, slåtter, bränning).

- Trädsjukdomar: gynnande och nyplantering av efterträdare, fler trädslag (inhemska och resistenta sorter), handlingsplan för eventuell smitta, veteranisering (skapa gammelträdskvaliteter genom specifik skötsel av yngre träd).

- Främmande arter: gynnande av inhemska arter, bekämpning av oönskade arter.

- Friluftsanordningar: användning av tåliga material, täta kontroller och underhåll.

4 Skötselområden med mål och åtgärder

Naturreservatet har delats in i 5 olika skötselområden som kräver olika skötselåtgärder, samt friluftsliv och skötsel av anläggningar (se bilaga B och E). Ett skötselområde kan vara uppdelat i flera delområden.

- Skötselområde B - Betesmarker
- Skötselområde Ä - Ängsmarker
- Skötselområde T – Trädklädda områden
- Skötselområde V – Vatten och fuktområden
- Skötselområde G - Golfbaneytor

4.1 Skötselområde B – Naturbetesmark

- Delområde B1: Hästhagen och Kungsängen – x ha
- Delområde B2: Trädklädd betesmark (fd. skogsmark) – X ha
- Delområde B3: Betesmark vid borgen och nordöst om Glomsjön - X ha
- Delområde B4: Västra och norra betesmarken – X ha

Natura 2000-livsmiljötyper: Torra hedar (4030), stagg-gräsmarker (6230), fuktäng (6410), högörtäng (6430), silikatgräsmarker (6270).

Livsmiljötyperna har bedömts som icke fullgod bevarandestatus på grund av att flera sällsynta arter försvunnit eller minskat i antal och att det skett en viss påverkan på hydrologin.

4.1.1 Beskrivning

Delområde B1

Utgörs av en stor sammanhängande betesmark på frisk till fuktig mark som delas av den medeltida stenmuren i öst-västlig riktning som är gränsen mellan den forna ängsmarken Kungsängen i söder och betesmarken Hästhagen i norra delen. I området finns stensättningar, rester av järnåldersåkrar m fl fornlämningar (kartbilaga D). Då området präglats av olika markanvändning finns det en viss skillnad i vegetationssammansättningen. I den södra delen kan man fortfarande finna en del slåttergynnade arter även om ängen har legat som betesmark sedan 1950-talet. Ett stängsel sattes upp 2023 längs den medeltida stenmuren för att kunna tillämpa ett senare betespåsläpp på Kungsängen och därmed efterlikna ängsskötseln. Hela området är trädfritt men det finns ett buskskikt, framför allt i norra delen, bestående av hagtorn, björk och salix som är betespåverkat. I gränsen mot den före detta skogen, delområde B2, finns ett välutvecklat bryn med slån och hagtorn samt inslag med björk.

Vegetationen utgörs av en mosaik av fuktiga partier med högörtängar med ängsvädd, älggräs, krypvide, blåtåtel och lågstarr- och staggängar med slankstarr, hirsstarr, darrgräs och jordtistel samt de torrare järnåldersåkrarna som domineras av gräsvegetation med bland annat rödsvingel, kruståtel och luddtåtel. Arter som stenmåra, ärenpris, ljung, höskallra förekommer också och bland de mer rara arterna kan kattfot (endast två blomstänglar 2022) nämnas. På de fuktiga till blöta delarna av betesmarkerna är ältranunkel, revsmörblomma, kärrkavle, plattstarr, ryltåg, grodmöja, sköldmöja, kärrstjärnblomma och rosenpilört vanligt förekommande. I södra delen förekommer även tuvstarr, slankstarr, hartmansstarr och de mindre vanliga arterna backklöver (NT), backruta (NT), backsmörblomma, göknycklar, brudsporre, klasefibbla, krissla, krussilja och ängsskära. I nordöstra delen finns ett litet vattenhål som under en lång tid var öppet för bete vilket skapade en välbetad strand med flera hotade lågvuxna kärlväxtarter. När området hägnades in växte det igen med kaveldun, klotgräs, löktåg, igelknopp och rödlånke (NT). Staketet är numera borttaget men den tidigare floran har tyvärr inte återkommit. Tidigare fanns även krypfloka (VU) där men den har inte påträffats sedan 2009 och anses därmed vara försvunnen från reservatet. Sommartid brukar vattenhålet och alla naturliga vattenförekomster i området torka ut.

Under perioder när betestrycket varit alltför svagt har vedartade växter, framför allt hagtorn, och högörtsvegetation med älggräs, tuvtåtel och knapptåg tillåtits växa upp och breda ut sig. Det senaste decenniet har dock betestrycket varit hårt vilket till viss del blivit ett problem eftersom en del av de slåttergynnade arterna i Kungsängen missgynnats av detta. Det är framför allt orkidéer som Sankt Pers nycklar, göknycklar, Jungfru Marie nycklar, majnycklar och brudsporre men även smalbladig lungört och stor bockrot som minskat i antal.

Delområde B2

Utgörs av en trädklädd betesmark i anslutning till skogsområdet i reservatets nordligaste del som betas ihop med delområde B1. Området var innan det planterades på 1930-talet en öppen betesmark. Sedan början av 2010-talet har en stor del av området åter omförts till betesmark och övriga delar av Dammstorpsskogen söder om vägen kommer att stängslas in och betas för att på sikt utvecklas till trädklädd betesmark (9070). Trädskiktet domineras av ek. En stor del av ekarna har avverkats men ytterligare utglesning kommer att utföras. På flygbilden från 1947 framträder spår av diken. Området ingick i EU: projektet Bush-Life och åtgärder för att gynna mängden död ved utfördes inom ramen för det projektet.

Delområde B3

Utgörs av en betesmark vid borganläggningen Glomstorp samt slänten öster om bäcken, nordost om Glomsjön. Området har sedan länge betats med får och i viss mån med ponnyhästar men numera är det enbart bete med nötkreatur. Fältskiktet är gräsdominerat och saknar den artrika betesmarksfloran som finns i områdets övriga betesmarker men det förekommer dock inslag med brudbröd, gulmåra och gökblomster. Själva borganläggningen består av helt öppen mark men de övriga delarna har ett träd- och buskskikt som domineras av hagtorn med inslag av hassel, ek och körsbär. Den nordöstra slänten var tidigare kraftigt igenväxt med hagtorn men glesades ut vintern 2012/13. Det finns stora vassområden med inslag av olika starrarter i anslutning till bäcken och sjön. Delar av vass- och starrområdet har sedan en tid tillbaka bränts tidigt på våren i syfte att minska utbredningen av vass samt för att få ett bättre bete till djuren.

Delområde B4

Utgörs av ett stort sammanhängande betesmarksområde i västra och nordvästra delen av reservatet. Marken är tuvig och något stenig och till största delen öppen med lite inslag av hagtorn som är tydligt betespåverkad. Det finns dessutom två mindre dungar med träd. Vegetationen i den västra delen utgörs av en artrik hävdgynnad flora medan den norra delen domineras av kulturpåverkad betesmark där vegetationen bär tydliga spår av gödsling, som pågick fram till början av 1970-talet.

I den västra delen finns svackor med artrika tuvtåtelängar som övergår i välbetade lågstarrängar med inslag av kalkfuktäng. Här förekommer arter som brudbröd, svinrot, jordtistel, rödkämpar, slåttergubbe, slåtterfibbla, jungfrulin, darrgräs, gulmåra, gökblomster, ängsskära, Jungfru Marie nycklar, ängsnycklar, Sankt Pers nycklar, småvänderot, stallört, ängsvädd, agnsäv, hirsstarr, slankstarr, näbbstarr, loppstarr, ängsstarr och stjärnstarr. I fukthedsområdena finns granspira, stagg och borsttåg och i ett av dikena förekommer smultronklöver. Tidigare förekom även klockgentiana men den har inte setts sedan 2009 så den får nog anses utgången. Däremot påträffas göknycklar vid LBF:s inventering 2022 vilket är en ny plats för arten inom reservatet.

Centralt i området finns en vattensamling som torkar ut på sommaren. Det finns ett system av öppna diken som har en viss dränerande effekt och några av dem har lagts igen under 2023 i syfte att höja grundvattennivån. En mindre våtmark har också anlagts 2023 och massorna från detta användes för att fylla igen dikena. I området finns dessutom rester av medeltida åkersystem. På 1960-talet häckade brushane här.

Den norra delen utgörs till stor del av kulturbetesmark med ett betydligt artfattigare fältskikt som domineras av gräsarter som kamäxing, rödven och luddtåtel. Det finns dock inslag med artrikare partier på låglänt mark och i bäckravinen förekommer arter såsom darrgräs, småvänderot, gökblomster, hirsstarr, humleblomster och ängsbräsma.

Figur 14. I bäckravinen finns en hävdgynnad flora.

4.1.2 Bevarandemål

Betesmarkerna ska vara präglade av beteshävd och igenväxningsvegetationen ska vara ringa. Vegetationen ska domineras av hävdgynnade arter som är typiska för slåtter– och/eller betesmarker och ska bevaras och utvecklas så att gynnsam bevarandestatus för de ingående Natura 2000 livsmiljötyper uppnås och bibehålls. Arealen högörtäng (6430) kan dock minska till fördel för livsmiljötypen fuktängar (6410), stagg-gräsmarker (6230) eller silikatgräsmarker (6270).

Förekomsten av konkurrenskraftiga ohävdsarter och förnaansamling ska vara ringa. Hotade eller sällsynta arter ska bevaras och utvecklas så att de kan föryngra sig i långsiktigt livskraftiga populationer. Betesmarkerna ska till största delen utgöras av öppna marker men inslag av blommande och bärande träd och buskar kan förekomma. Träd- och buskskikt ska som regel inte förekomma inom livsmiljötyperna högörtäng (6430) och fuktäng (6410) och den torra hedens (4030) träd- och buskskikt ska inte täcka mer än 10 % av dess areal. Hydrologin i området får inte påverkas negativt.

4.1.3 Skötselåtgärder

Restaureringsåtgärder

- Eventuellt återupptagen slåtter på delar av Kungsängen, delområde B1.

- Eventuell naturvårdsbränning tidigt på våren i syfte att bli av med förnaansamling och för att skapa störning i marken. Åtgärden får ej göras årligen utan ska endast vara som ett komplement till betet.

- Vid behov bör betesmarkerna delas in i fållor för att fördela betestrycket jämnt eller för att undanta känsliga områden. Bör tillämpas om det blir problem med att få de mest värdefulla delarna (livsmiljötypsklassade områdena) tillräckligt nedbetade eller om det blir för hårt betestryck på ytor med känslig flora eller fauna.

- Eventuell betesfredning av mindre ytor genom stängsling eller användande av virtuellt stängsel.

- Vid behov återintroduktion av arter som försvunnit från området. Viktigt att så lokalt frö- eller växtmaterial som möjligt används och att det dokumenteras och följs upp.

- Fortsatta åtgärder inom delområde B2 i syfte att glesa ut trädskiktet och att öka mängden död ved.

- Igenläggning av äldre dikesrester inom delområde B1 och B2.

Löpande skötsel

- Betesmarkerna ska skötas med naturvårdsinriktad beteshävd, dvs ingen användning av avmaskningsmedel, gödselmedel, jordförbättringsmedel eller kemiska bekämpningsmedel, då dessa påverkar både floran och faunan negativt.

- Betesmarkerna ska inte sambetas med gödslade marker och tillskottsutfodring av betesdjur får endast ske i samband med övergångsutfodring vid betessläpp och installning.

- Betesperiod bör vara mellan maj-november men får anpassas efter årsmånen så att inga större skador uppstår på marken.

- På hela eller delar av Kungsängen, B1, bör betesperioden påbörjas i slutet av juni eller början av juli för att efterlikna en ängsskötsel. Vid användande av virtuella stängsel kan tidpunkten med fördel varieras från år till år men bör tidigast vara i slutet av juni.

- Djurslag ska anpassas till de naturvärden som finns på marken men bör företrädesvis ske med nötkreatur.

- Betestrycket ska vara av tillräcklig omfattning för att förhindra förnaansamling och igenväxning och för att långsiktigt bibehålla områdets hävdberoende

vegetationstyper. Rator och viss tuvbildning kan hållas efter genom putsning där detta är möjligt med hänsyn till markens bärighet.

- Riklig förekomst av konkurrenskraftiga ohävdsarter såsom till exempel veketåg, hundkex och älggräs ska hållas efter genom röjningar så att dessa inte tar överhand.

- Bete kan ersättas med slåtter på marker som är körbara om det sker sent på säsongen och under förutsättning att det avslagna materialet samlas ihop och förs bort.

- Vedartad igenväxningsvegetationen ska hållas efter genom löpande röjningar. Röjningarna får ej ske på våren och försommaren under fåglarnas häcknings-period. Röjningsmaterialet tas bort eller eldas upp på lämpliga ställen

4.2 Skötselområde Ä – Ängsmarker

- Delområde Ä1: Ängsmark öster om Glomsbäcken
- Delområde Ä2: Ängsmark väster om Glomsbäcken

Natura 2000-livsmiljötyper: Torra hedar (4030), Fuktängar (6410), Högörtängar (6430), Slåtter i låglandet (6510), Silikatgräsmarker (6270).

Livsmiljötyperna har bedömts som icke fullgodbevarandestatus, med undantag av några mindre områden, på grund av kanteffekter och att flera sällsynta arter försvunnit eller minskat i antal samt negativ påverkan på hydrologin.

4.2.1 Beskrivning

Naturreservatets slåtterängar finns i dagsläget enbart inom golfbaneområdet. De artrikaste ängsytorna ligger öster om Glomsbäcken. Överlag är ängsmarkerna öster om Glomsbäcken artrikare. Även om det är stora skillnader mellan de olika ytorna både öster och väster om Glomsbäcken har skötselområdet endast delats in i två del-områden, Ä1 och Ä2.

Flera restaureringsåtgärder har utförts på ängsmarkerna sedan 2020 utifrån ADb:s förslag på restaureringsåtgärder (se kap. 3.3) för att förbättra floravärdena. Flera av åtgärderna har utförts i syfte att minska förnaansamlingen men även för att skapa strukturer som gynnar etablering av fröplantor. De åtgärder som utförts är:

- införande av efterbete på områden som inte efterbetats tidigare, utsättning av pluggplantor av backsmörblomma, ängsskära, lundstarr, backklöver, praktnejlika och humlesuga,

- avbaning av översta jordlagret på triviala gräsdominerade områden med efterföljande utläggning av ängshö från artrika delar,
- naturvårdsbränning,
- vissa gräsdominerade områden med riklig förnaansamling har fagats eller klippts ner extra hårt.

Delområde Ä1

Utgörs av ängsmark öster om Glomsbäcken. Området är till största delen öppet men inslag av enstaka träd av ek, björk och sälg förekommer. Ett område norr och söder om den medeltida stenmuren har utgjorts av ett försöksområde för Växtekologiska Institutionen i Lund där syftet var att studera successionen på en slåtteräng och naturbetesmark som inte hävdas. Områdena låg ohävdade mellan åren 1956 till 2004/05 vilket resulterade i att de utvecklades till en björkskog och att den tidigare ängsfloran ersattes med högörtsvegetation. Efter att björkarna avverkades har slåttern återupptagits och efterbete införts etappvis. Arter som smörboll, gullviva och brudborste och älggräs etablerade sig snabbt efter att björken avverkats. Andra hävdgynnade arter som förekommer där är gökblomster, darrgräs, humleblomster, brudbröd, slankstarr, småvänderot, prästkrage, ängsskära, svinrot, höskallra, rödklint, nattviol och blodnäva. Den mest anmärkningsvärda förekomsten är dock brudsporre som förekommer i enstaka exemplar i södra delen av det före detta försöksområdet.

Figur 15. Delar av sluttningen vid hål 12 domineras av blodnäva

Vegetationen i delområdet i sin helhet utgörs av livsmiljötyperna Slåtteräng (6510), Fuktängar (6410) och Högörtängar (6430). Vegetationssammansättningen varierar dock mycket inom delområdet, vissa delar utgörs av ett mycket artrikt fältskikt medan andra ytor utgörs av ett relativt artfattigt och gräsdominerat fältskikt. De hävdgynnade arterna som förekommer är bland annat darrgräs, backsippa, gullviva,

svinrot, blodnäva, blodrot, backnejlika, slåtterfibbla, jungfrulin, rödklint, stagg, darrgräs, slåttergubbe, brudbröd, blodnäva, rotfibbla, sommarfibbla, tjärblomster, ängsvädd, stallört, puktörne, backglim och backklöver. På fuktängarna har orkidéerna Sankt Pers nycklar, göknycklar och Jungfru Marie nycklar sin största förekomst men även hartmanstarr, brudborste, klasefibbla, smörboll, stallört, stor bockrot, backsmörblomma, krissla, ängsskära, krussilja och backskafting förekommer där. I sluttningens södra del vid hål 12 finns Kungsmarkens mest sällsynta arter; humlesuga, rosenlök och backruta. En annan av delområdets rariteter är smalbladig lungört och brudsporre. Vissa delar av sluttningen vid hål 12 hyser en mycket rik förekomst av blodnäva. Arten har sannolikt ökat i omfattning i senare tid och kan komma att påverka annan värdefull vegetation om utbredningen fortsätter att öka. Det har tidigare förekommit praktnejlika i området i närheten av hål 16 men den har inte påträffats de senaste decennierna. Naturvårdsbränning tidigt på våren har utförts 2014 i syfte att återfå praktnejlika men än så länge har det inte gett något resultat. Däremot har ängsskära ökat i antal efter bränningen.

Bitvis finns det betydande inslag med luddtåtel, hundäxing och hundkäx, särskilt i kantzonerna mot golfbaneytorna. De mindre artrika områdena är till exempel området sydväst om hål 10:s fairway, området söder om 16:e utslaget, området mellan hål 13 och 15. Slåtterytorna mellan 14 och 15 hålens fairways domineras av rödsvingel med undantag av ytorna med fornlämningar där enstaka hävdgynnade arter såsom gulmåra, stenmåra, ärenpris, gökärt och gråfibbla förekommer.

Åtgärder har utförts för att förbättra hydrologin, till exempel genom att gräva upp gamla dräneringsrör på sluttningen vid hål 12 för att minska borttransporten av vatten från ängen.

I mitten av 1950-talet fanns två mindre områden med rikkärr i sluttningens nedre del vid hål 12 men dessa är nu försvunna och utgörs idag av fuktängsvegetation. De träd- och buskar som tillåtits växa upp där rikkärren fanns har avverkats i ett försök att återfå rikkärrsvegetationen. Möjligheterna att restaurera ytorna så att de får tillbaka en rikkärrsvegetation bör övervägas efter att pH-värdet undersökts.

I området finns fornlämningar såsom hålvägar och den medeltida stenmuren.

Delområde Ä2

Utgörs av ängsmark väster om Glomsbäcken. Dessa ytor är till stor del artfattigare och mer gräsdominerande med kvävegynnande och konkurrenstarka gräsarter som rödsvingel, hundäxing, luddtåtel jämfört med delområde Ä1. Inslaget med träd och buskar är också större, med arter som björk, ek, sälg, al, ask, körsbär, lind, hägg och hagtorn. På flera områden var förnaansamlingen tidigare riklig som en följd av tidig slåtter och efterföljande återväxt. Vegetationssammansättningen varierar dock inom delområdet och det finns områden med ett flertal hävdgynnade arter och

livsmiljötyperna slåtterängar i låglandet (6510), högörtängar (6430), fuktängar (6410) och torra hedar (4030). De låglänta delarna är mer fuktiga och utgörs till stor del av högörtäng med arter som gökblomster, ängsskära, brudborste, humleblomster, älggräs, strandlysing, tuvtåtel, gulvial, ängsbräsma, kärrtistel, kärrnäva, kärrvial och starrarter som flaskstarr, bunkestarr och hirsstarr. På de mer artrika friska markerna finner man svinrot, stenmåra, blodrot, darrgräs, brudbröd, vitmåra, fyrkantig johannesört, ängsvädd, höskallra och daggkåpa.

Under de senaste åren har trädskiktet glesats ut, framför allt björk, och ytterligare avverkningar kommer att utföras framöver.

4.2.2 Bevarandemål

Ängsmarkerna ska vara starkt präglade av den årliga hävden, dvs slåtter, och i vissa fall även efterbete där det är möjligt och lämpligt ur naturvårdssynpunkt. Vegetationen ska domineras av hävdgynnade arter som är typiska för slåtter- och/eller betesmarker och ska bevaras och utvecklas så att gynnsam bevarandestatus för de ingående Natura 2000 livsmiljötyperna uppnås och bibehålls. Arealen Högörtäng (6430) kan minska till fördel för livsmiljötypen Fuktängar (6410). Hotade eller sällsynta arter ska bevaras och utvecklas så att de kan föryngra sig i långsiktigt livskraftiga populationer. Förekomsten av konkurrenskraftiga ohävdsarter och förnaansamlingen ska vara ringa.

Ängsmarkerna ska till största delen utgöras av öppna marker men enstaka inslag av blommande och bärande träd och buskar kan förekomma, dock ej över 10 % täckningsgrad. I fukt– och högörtsängarna bör inga träd och buskar förekomma. Hydrologin i området får inte påverkas negativt.

4.2.3 Skötselåtgärder

Restaureringsåtgärder

- Inom delområdena Ä1 ska arbetet med att förbättra hydrologin enligt förslag till restaurering som tagits fram på uppdrag av Länsstyrelsen vintern 2014/15[10] fortsätta (flertalet av åtgärderna är redan utförda). Syftet med åtgärderna är att minska borttransporten av vatten från slåtterängarna i sluttningen öster om Glomsbäcken.

- Åtgärder i syfte att förbättra förutsättningarna för kärlväxter enligt det förslag som tagits fram av ADb 2019[11], se kapitel 3.3.

- Införande av efterbete på ytor som idag enbart slås. Betesperioden får anpassas efter årsmånen och klimatförändringar men bör rimligen vara mellan

[10] Framtagen av Ekologgruppen 2015
[11] Framtagen av Artdatabanken 2019.

mitten av september till slutet av oktober. För att möjliggöra detta får tillfälliga stängsel sättas upp och genomgångar/passager upprättas så att golfspelet inte förhindras. Om det finns risk för att betesdjuren trampar sönder marken ska efterbetet avslutas.

- Eventuellt vårkrattning eller försiktig jordvändning på områden med smalbladig lungört om områdena inte efterbetas. Det är dock viktigt att man inte skadar andra skyddsvärda arter.

- Utglesning i trädskiktet, framför allt björk.

Löpande skötsel

- Årlig slåtter. Slåttertidpunkten kan med fördel varieras men bör ske under tidsperioden 1 juli till slutet av september, se även kapitel 3.2.

- Efter slåttern ska gräset ligga kvar några dagar för att fröa av sig men därefter är det viktigt att allt avslaget material bortförs inom en vecka.

- Slåttern ska utföras med skärande redskap. Där det är möjligt kan den utföras med traktorburna redskap. Gräsröjare med nylonlina får endast användas i syfte att missgynna ohävdsarter eller vid slåtter runt stenar mm där det är svårt att komma till med slåtterbalken.

- Eventuell naturvårdsbränning tidigt på våren i syfte att skapa en störning i marken samt för att bli av med förnaansamling. Åtgärden får inte göras årligen på samma ytor utan ska endast användas vid enstaka tillfällen för att få en störning i marken. Om man ska bränna bör mindre ytor lämnas orörda vid slåttern för att det ska fungera att bränna ytan nästkommande vår.

Figur 16. Vårblomning på ängsmarken vid hål 12. Förekomsten av gullvivor är riklig.

4.3 Skötselområde T – Trädklädd mark

4.3.1 Beskrivning

Historiskt sett har området inte varit så trädbeklätt som det är idag. Flera av områdets trädrika miljöer har ingått i EU-projektet BushLife och olika åtgärder har utförts inom ramen för detta projekt. Träddungarna och skogsområdet i nordöstra delen är planterade. När Domänverket ägde marken har även främmande trädslag som till exempel gråal och rödek planterats på vissa ställen.

Områdena har inte bedömts uppfylla kriterierna för att klassas som någon livsmiljötyp.

Skötselområdet har delats in i 15 delområden, T1-T15.

Delområde T1 - Ek, klibbal

Området utgörs idag av ett skogsområde som kallas för Dammstorpsskogen. Området planterades med ek, tysk lönn, al och björk av Domänverket 1939–40 efter att området dikats ut. Innan utdikningen fanns här ett stort fuktängsområde med samma arter och vegetationstyper som intilliggande betesmark. Det växte bland annat majviva och tätört där och storspov, enkelbeckasin och rödbena häckade där i slutet av 1930-talet.

Idag domineras trädskiktet av ek på de torrare delarna med inslag av rönn, björk, fågelbär, alm, hägg och tysklönn samt hassel, hagtorn, slån, björnbär, fläder, druvfläder och hallon i buskskiktet. Det finns även ett lite granbestånd. I norra delen finns sammanhängande område som är fuktigt och domineras av klibbal med inslag av ask. Den fuktiga klibbalskogens fältskikt består av högörtäng med kraftiga högvuxna arter som grenrör, kabbleka, rörflen, älggräs, humleblomster och högvuxna starrarter som vasstarr, blåsstarr, flaskstarr och tuvstarr och på de blötaste partierna även kråkklöver. Fältskiktet på de torrare delarna är relativt artfattigt men på våren täcks marken av vitsippor och senare av nässlor och täta högväxta bestånd med majbräken. På sina ställen finns det dock inslag med gulplister, smånunneört, skogsviol, buskstjärnblomma, lundarv, häxört, skärmstarr, veketåg, tuvtåtel och hässlebrodd. I övergångszonen mellan torr och fuktig mark har ängsmyskgräs tidigare påträffats men det är osäkert om den finns kvar[12]. I östra delen finns uppslag med vresros längs Dammstorpsvägen samt förekomst av lungrot (VU). I sydvästra delen finns försöksytor för uppskattning av skogsproduktion som är inhägnade. Skogspartiet söder om vägen ingår numera i betesmarken och beskrivs under det planeringsområdet (B2). Ytterligare delar av delområdet söder om markvägen kommer att omföras till trädklädd betesmark (9070).

[12] Påträffades vid fältbesök av reservatsförvaltaren Jörgen Nilsson och Göran Mattiasson (LBF) i början på 2010-talet.

Delområde T2 - Ek, bok

Utgörs av en skogsdunge med bok, ek, björk, körsbär, hägg och hagtorn som gränsar mot betesmarken i golfbanans nordvästra hörn. En del av dungen har sedan tidigare omförts till betesmark. Det finns rester av medeltida åkersystem i området.

Delområde T3 - Lind, ek, bok

Utgörs av en skogsdunge med lind, ek, björk, bok och körsbär. Området ingick tidigare i skjutbanan och här ingår ett drygt två meter högt kulfång (vall) som idag är igenväxt med tätt buskage av slån och hagtorn med inslag av björk och ek.

Delområde T4 - Ask

Utgörs av en liten skogsdunge som gränsar mot den västra betesmarken. Trädskiktet domineras av ask med inslag av björk, ek, hassel, rönn, bok samt hagtorn, slån och björnbär i buskskiktet. Delar av området ingår sedan 2024 i betesmarken.

Delområde T5 - Klibbal, lind

Området utgörs av en fd. granplantering som planterats med lind och klibbal. Området var en del av den tidigare skjutbanan och det finns lämningar kvar av denna i form av ca 1 m höga vallar med tillhörande grunda gravar samt områdena mellan dessa vallar. Delar av området ligger i en svacka och dräneras i söder av ett dike som löper i öst-västlig riktning. Marken är frisk till fuktig och domineras i södra delen av klibbal. Den norra delen utgörs av frisk mark och har en mer lundartad karaktär med stort inslag av äldre hasselbuskar samt lind, björk, sälg, ask, fläder och hagtorn. Den nordvästra gränsen utgörs av en skjutvall som domineras av äldre slånbuskage som är i behov av röjning. De centrala delarna utgörs av en blandskog av al, lind, sälg, ek, hägg och alm samt ett mindre område som domineras av ask. I buskskiktet förekommer fläder, hagtorn, hallon, slån samt sly av ask och lönn. Det finns behov av ytterligare områden för mellanlagring av hö i reservatet och den södra kanten av detta delområde kan vara lämpligt för detta efter att några träd avverkats.

Delområde T6 - Lind

Utgörs av ett litet skogsområde väster om Glomsjön som tidigare utgjordes av ett granbestånd. I slutet av 1980-talet var det ett stormfällt område där lövträd, huvudsakligen lind, planterades. Trädskiktet domineras av lind med inslag av björk, fågelbär, gråal, rönn och i kanten mot sjön stora popplar. I buskskiktet förekommer hallon, fläder och hassel. Delområdets södra kant har överförts till skötselområde Ä2 och efterbetas tillsammans med Ä2.

Delområde T7 - Ek, lind

Utgjordes tidigare av ett granbestånd men efter att den föll i stormen 1967 planterades området med lind och ek. Marken är bitvis fuktig med inslag av älggräs i

fältskiktet. Beståndet är tvåskiktat och det förekommer död ved på marken i form av lågor, rotvältor och rishögar. De träd och buskar som förekommer är bland annat rödek, skogsek, lind, körsbär, sälg, asp, björk, bok, gråal, rönn, hassel, hallon och hagtorn. Gråalen dominerar längst i norr mot markvägen. Lind förekommer både som större träd och stubbskott. I området förekommer rester av medeltida åkersystem. Åtgärder har utförts inom Bush-Life då träd av rödek, gråal och björk ringbarkades.

Delområde T8 - Ek, lind

Området var tidigare planterat med gran. Idag utgörs området av en dunge med tysklönn, ek, lind, björk, klibbal, rönn, hägg, nypon och hagtorn. I västra kanten sträcker sig ett slåndominerat bryn utmed vägen. Området har glesats ut rejält 2014/2015 inom ramen för Bush-Life projektet. I norra delen finns LAGK:s pumphus som används för bevattning av golfbanan samt en yta som används för uppställning av arbetsbodar mm för de arbetslag som arbetar med naturvårdsskötseln i området.

Delområde T9 - Hassel, ek

Området har karaktären av ett hässle med inslag av träd såsom fågelbär, rönn, sälg, ek al, och tysklönn. Den sydligaste spetsen har en annan karaktär. Där saknas buskskiktet och trädskiktet är glest med ek. En del av träden är ringbarkade så det kommer att bli ännu glesare framöver.

Figur 17. Delområde T11 har bitvis karaktären av ett hässle.

Delområde T10 - Ek

Utgörs av en fd. granplantering. Utgörs av ett glest enskiktat bestånd som domineras av ek med inslag av bok. Fältskiktet är gräsdominerat men det finns inslag med örter såsom älggräs och ängsskära i södra kanten.

Delområde T11 - Bok

Utgörs av en planterad dunge i anslutning till parkeringen som domineras av ett enskiktat bokbestånd.

Delområde T12 - Oxel, fågelbär

Utgörs av en träd- och buskrad längs reservatets södra gräns fram till vägen in till parkeringen. Bitvis är brynet mycket smalt och på sina ställen saknas träd och buskar helt. Det finns ett betydande inslag med gamla träd av oxel, som ger intryck av att vara en rest av en tidigare allé, och fågelbärsträd i olika åldrar. I övrigt förekommer det björk, skogslönn, tysklönn, björk, ek, salix i trädskiktet. I buskskiktet förekommer bland annat slån, kaprifol, rosbuskar, hagtorn och hallon. Längst i väster finns en markväg som leder in till betesfållan.

Delområde T13 - Bok

Utgörs av en mindre dunge direkt söder om parkeringen och verkstadsbyggnaderna. Större delen domineras av bok med inslag av ek, fågelbär, björk och hassel. Beståndet är enskiktat.

Delområde T14 - Klibbal, björk

De lågt liggande delarna utgörs delvis av sedan en lång tid tillbaka avsnörd slinga från Glomsbäcken som domineras av klibbal och salix. Västra delen utgörs av en slänt som tidigare var granbevuxen men numera växer där björk, fågelbär, bok, hassel och någon enstaka ek. Den invasiva arten jätteloka förekommer i området. LAGK har en markbädd för deras vattenrening i delområdet.

Delområde T15 - Asp

Öster om bäcken viker reservatsgränsen av åt nordost. De träd och buskar som förekommer i gränsen är bland annat klibbal, ek, körsbär, hägg, salix, björk, asp, rönn, hagtorn, ros, fläder och hallon. Den ostligaste delen dominera av asp. En stig har röjts fram genom delområdet 2024 som till viss del tidigare utgjordes av en gammal markväg. Bitvis är stigen stenig och mindre lättillgänglig.

4.3.2 Bevarandemål

Trädmiljöerna ska vara olikåldriga och tillgången på död ved och grova ädellövträd och bärande träd ska vara riklig. Trädskiktet ska till största delen vara glest och

främmande trädslag som gran, gråal och rödek ska inte förekomma. Det ska finnas solexponerade bryn med blommande buskar.

Delområde T1 (utvecklingsmark), ska på sikt utvecklas till Näringsrik ekskog (9160) och/eller nordlig ädellövskog (9020) på frisk mark och Lövsumpskog (9080) på fuktig mark. Delar av delområde T1 kan med fördel omföras till Trädklädd betesmark (9070). Träddungarna inom golfbaneområdet ska på sikt utvecklas till livsmiljötyperna Näringsrik ekskog (9160), Näringsrik bokskog (9130) eller nordlig ädellövskog (9020) på frisk mark samt Lövsumpskog (9080) på fuktig/blöt mark. Där det är lämpligt kan skogspartier övergå till Trädklädd betesmark (9070).

4.3.3 Skötselåtgärder

Restaureringsåtgärder

- Delar av trädmiljöerna överförs där det är möjligt till glest trädbärande slåttermarker eller trädbärande betesmark (9070).
- Eventuellt igensättning av diken.
- Avverkning av träd för att gynna kronutveckling av ädellövträd och ett blommande och bärande träd-och buskskikt.
- För att öka mängden död ved kan olika veteraniseringsåtgärder utföras.
- Avverkning av främmande trädslag.
- Avverkning av träd och i vissa fall plantering av bärande och blommandeträd- och buskar i syfte att gynna brynutveckling.
- Borttagning av vresrosor i östra delen av delområde T1.
- Vid behov ska åtgärder utföras för att utveckla friluftslivet inom delområde T1.
- Skapa yta för mellanlagring av hö inom delområde T5 genom avverkning av träd.

Löpande skötsel

- Röjning av uppkommande sly.
- Ev. slåtter i kantzoner som gränsar mot slåttermark.

4.4 Skötselområde V – Vatten

- Delområde V1: Glomsjön med omgivande kärrmarker - x ha

- Delområde V2: Glomsbäcken – X ha
- Delområde V3: Småvatten - X ha

Natura 2000-livsmiljötyper: Naturligt näringsrika sjöar (3150)

Livsmiljötypen har enligt gällande bevarandeplan angetts som icke fullgod bevarandestatus på grund av kraftig igenväxning och sedimenttillförsel. Dessa förhållanden har dock ändrats vilket kan leda till en annan bedömning vid revideringen.

4.4.1 Beskrivning

Delområde V1

Utgörs av Glomsjön och de kärrmarker och fuktängar som omger sjön. Dessutom ingår en del av västra stranden upp till stenmuren. Sjön är eutrof och omges av välutvecklade vassar och högstarrområden på stränderna. De södra och östra delarna domineras av bladvass och bredkaveldun medan den västra strandkanten domineras av högstarrområden med främst vasstarr och bunkestarr. I den norra delen domineras vegetationen av brunstarr. Det finns även inslag med havssäv och blåsäv i södra delen av Glomsjön. På 1980-talet var planktonproduktionen hög och makrofytvegetationen mindre utvecklad. Tidigare täcktes sjön av gul näckros men efter restaureringen 2021/2022 har utbredningen begränsats avsevärt.

Delområde V2

Utgörs av Glomsbäcken som är ett litet vattendrag som restaurerades 2014 så att det åter har ett meandrande lopp. Den tidigare bäckfåran var rätad (omgrävd 1909) och täcktes av meterhög vegetation av jättegröe, rosendunört, älggräs och vasstarr. Arter som bäckmärke, vattenveronika och vattenpilört förekom också. Restaureringen 2014 innebar att en ny meandrande bäckfåra grävdes parallellt med och delvis i den befintliga bäcken. Den ianspråktagna marken var tidigare fairway och ruff på frisk till torr gräsmark som dominerades av rödven, luddtåtel och timotej. Den gamla åfåran lades igen. Syftet med restaureringen var även att bäckens bottennivå skulle höjas och att sluttningen skulle bli flackare. Utfallet blev inte riktigt som förväntat och ytterligare åtgärder kan komma att utföras framöver. Provfiske (elfiske) 2013 visade på förekomst av elritsa, ål och signalkräfta. Det finns ett flertal broar över bäcken. Visst uppslag av klibbal förekommer längs bäcken. Det finns behov av ytterligare restaureringsåtgärder.

Delområde V3

Utgörs av tio mindre grävda småvatten inom golfbaneområdet. Två av dem ingår i golfytorna, dels vid övningsbanan i södra delen, dels i östra delen vid hål 10. Sex av dammarna är anlagda i naturvårdssyfte, en i Dammstorpsskogen, en inom

slåtterytorna intill hål 3 samt två inom skötselområde B4. Samtliga dammar utom den i Dammstorpsskogen saknar tillopp. De två nygrävda dammarna i anslutning till Glomsbäcken är konstruerade med brunnar så att fisk ska hindras att vandra in från bäcken. Det finns även två äldre dammar/våtmarker inom skötselområde B1, dels en gammal branddamm intill gården Räften längst i öster, dels en naturlig våtmark cirka 100 meter väster om branddammen. En del av dammarna håller inte vatten under hela året. Eventuellt kommer en av dammarna att försvinna i samband med ytterligare restaurering av Glomsbäcken framöver. Ytterligare småvatten kan tillkomma om det bedöms som lämpligt ur naturvårdssynpunkt.

4.4.2 Bevarandemål

Glomsjön ska utgöras av en naturligt eutrof sjö, livsmiljötypen Näringsrika sjöar (3150). Glomsjön och dammarna ska till stor del utgöras av öppna vattenytor och strandzoner som påverkas av slåtter–och/ eller beteshävd. Strandzonerna ska till största delen vara fria från vedartad igenväxningsvegetation. Glomsbäcken ska ha ett naturligt flöde med översvämningszoner och hävdade strandzoner.

4.4.3 Skötselåtgärder

Restaureringsåtgärder

- Vid behov bekämpning av gul näckros i Glomsjön genom till exempel klippning eller bearbetning av rötter.
- Borttagning av vedartad vegetation vid behov.
- Åtgärder i Glomsbäcken i syfte att höja grundvattennivån och avfasning av kanterna för att underlätta vid skötseln med slåtter.

Löpande skötsel

- Vid behov slåtter– och/eller beteshävd av vegetationen i samtliga strandzoner.
- Vid behov ska dammvallen vid Glomsjöns södra sida ses över.

4.5 Skötselområde G – Golfbaneytor

4.5.1 Beskrivning

Planeringsområdet utgörs av golfbanans samtliga 18 hål, övningsområden samt området kring klubbhuset med bland annat parkeringsplatsen. Spelytorna utgörs av utslagsplatser (tees) vilka är 2–3 stycken vid varje hål, fairways (kortklippt spelyta), sandbunkrar, greener (kortklippta gräsytor vid hålet), foregreen som omgärdar

greenen, semiruff som är en klippt men inte kortklippt grässvål som omger fairway och utanför denna högruff, som i detta fall utgörs av Kungsmarkens ängsmark.

Skötselplanen omfattar inte golfbanans normala skötsel men med hänsyn till natur- och kulturmiljövårdsintressena ska nedanstående åtgärder beaktas i samband med skötseln.

4.5.2 Skötselåtgärder

Löpande skötsel:

- Fairway, semiruff och greener sköts enligt golfspelets krav och i enlighet med de föreskrifter som fastställts i beslutet för naturreservatet.

- Utslagsplatser, fairways och greener får inte förskjutas eller utökas utan Länsstyrelsens tillstånd. En minskning av de klippta ytorna är dock önskvärd, särskilt i området öster om Glomsbäcken.

- Det är viktigt att gräsklipp från spelytorna inte hamnar på ängsmarkerna (inte ens tillfälligtvis). Avfallet ska transporteras bort till befintliga deponeringsytor enligt kartbilaga 2 till beslutet.

Vid skötselåtgärder gäller att:

Hänsyn tas till fornlämningar. Till exempel ska klippning/slåtter ske så att inga fornlämningar skadas genom alltför kort klippning. Ingen utjämning får ske vid de ryggade åkrarna. Användande av plastmaterial för halkskydd bör undvikas och andra alternativ ska övervägas.

Figur 18. Golfbaneytor i västra delen som omges av träddungar.

5 Friluftsliv

Den friluftsverksamhet som dominerar i reservatet är golfspel men området nyttjas även av andra besöksgrupper, framför allt den botaniskt intresserade allmänheten. Med tanke på områdets småkuperade terräng är förutsättningarna att tillgänglighetsanpassa det i någon större omfattning begränsade. Det finns ett flertal mindre markvägar som hör till golfbanan samt en markerad strövstig genom delar av området. Längs denna finns ett antal skyltar som informerar om områdets natur- och kulturmiljövärden som LAGK har satt upp. Det finns en stor parkering i södra delen i anslutning till klubbhus och restaurang samt en mindre i östra hörnet av naturreservatet. Övriga anordningar som finns för allmänheten är stättor som gör det möjligt att besöka de omgivande betesmarkerna. Inom golfbaneområdet finns det toaletter på två ställen samt i restaurangbyggnaden. Det finns en vägvisningsskylt med upplysning om reservatet vid väg 941 mellan Lund och Södra Sandby.

Figur 19. Markvägen i Dammstorpsskogen.

5.1 Mål

- Det bör finnas minst 4 informationsskyltar om naturreservatet, se bilaga A.
- Det ska finnas två parkeringsplatser, se bilaga A.
- Det ska finnas grindar eller stängselövergångar på lämpliga ställen för att underlätta framkomligheten i naturreservatet.
- Det ska finnas en markerad strövstig i området.

5.2 Skötsel

- Underhåll av den markerade strövstigen och informationsskyltarna i anslutning till denna.
- Underhåll av anläggningar som har tillkommit i LAGK:s regi såsom parkeringsplats, toaletter och vägar/stigar (inom golfbaneområdet).
- Skötsel av sanitära anordningar samt tömning av renhållningsanordningar.
- Underhåll av skogsbilvägen i delområde T1.
- Underhåll och uppsättning av stängselövergånger och grindar.
- Underhåll av reservatsskyltar samt andra skyltar kopplade till naturreservatet.
- Vid behov kan nya leder eller stigar anläggas av förvaltaren eller med förvaltarens medgivande om det gynnar friluftsliv, rekreation eller utbildning. Detta ska i så fall ske utan att områdets bevarandevärden skadas.

6 Jakt och fiske

Inga inskränkningar finns i jakt- och fiskerätten. Enligt föreskrifterna för naturreservatet får jakttorn inte uppföras och siktgator för jakt får inte röjas. Länsstyrelsen har tidigare medgivit jakt av mullvad och vildsvin vid behov.

7 Utmärkning av naturreservatets gränser

Gränsutmärkning ska utföras enligt Naturvårdsverkets anvisningar snarast efter att beslut om bildande av naturreservat har vunnit laga kraft. Gränsmarkeringar underhålls och förnyas vid behov. Miljövänligt material eftersträvas för gränsutmärkningsstolpar och skyltar.

8 Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för regelbunden tillsyn av reservatet.

9 Uppföljning och revidering

9.1 Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder

Uppföljning av bevarandemål ska ske i enlighet med de anvisningar som Naturvårdsverket utfärdar. Skötseln av naturreservatet följs upp kontinuerligt så att bevarandemål och syfte med naturreservatet uppnås. Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning och avrapportering av skötselåtgärder.

- Särskilt hotade arter såsom smalbladig lungört bör följas upp varje år, förslagsvis genom floraväktarnas verksamhet.

- Om efterbete införs på slåttermark öster om Glomsbäcken, framför allt på de artrikare delarna, bör detta följs upp så att en eventuell negativ effekt på floran kan konstateras i tid.

- Det är även önskvärt med en uppföljning på de försöksytor där björkskogen avverkats så att vegetationens utveckling och efterbetets effekt kan studeras.

9.2 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare, dock kan uppföljning av bevarandemålen medföra att skötselåtgärder måste anpassas efter ny kunskap.

9.3 Uppföljning av kostnader

Görs årligen av den som enligt avtal ansvarar för skötseln. Avrapportering ska ske till Länsstyrelsen årligen.

10 Kostnadsansvar och prioriteringar

Om det utgår annan statlig ersättning för skötsel av marker, till exempel miljöersättning, ersättning för restaurering etcetera kan inte föreslagna skötselåtgärder (eller motsvarande åtgärder) utföras eller finansieras av reservatsförvaltningen.

Tabell 3. Sammanfattning och prioritering av skötselplanens åtgärder. Prioritering inom intervall 1–3 där 1 är högsta prioritet att genomföra.

Markskötsel

Skötselåtgärd	Tidpunkt	Skötselområde	Kostnads- och åtgärdsansvarig	Prio	Upplysningar
Slåtter	Årligen	Ä	Länsstyrelsen LAGK	1	Inga markskador som kan skada fornlämningar får uppkomma
Uppsättande av stängsel för efterbete	Årligen	Ä	Länsstyrelsen	1	-
Ev. omföring av betesmark till slåttermark	-	B1 – del av Kungsängen	Länsstyrelsen	2	Framförallt sydvästra delen
Naturvårdsbränning	Vid behov	Ä och B	Länsstyrelsen	2	Tidigt på våren
Igensättning/borttagning av gamla dräneringsrör	-	Ä	Länsstyrelsen	2	Enligt hydrologisk utredning 2015 samt om andra rör påträffas

Skötselåtgärd	Tidpunkt	Skötsel-område	Kostnads- och åtgärdsansvarig	Prio	Upplysningar
Plantering av buskar	Vid behov	Hela området	Länsstyrelsen	3	Inhemska arter med svensk proveniens
Bekämpning av främmande och/eller invasiva arter	Vid behov	Hela området	Länsstyrelsen	1	Bland annat rödek, gråal, gran
Skötsel av golfbanan och dess anläggningar	Löpande	G	LAGK	-	-

Anläggningar

Skötselåtgärd	Tidpunkt	Skötsel-område	Kostnads- och åtgärdsansvarig	Prio	Upplysningar
Utmärkning och underhåll av naturstigar	Löpande	Hela området	Länsstyrelsen LAGK	2	Stigar för friluftslivet
Underhåll av informationsskyltar	Vid behov	Enligt bilaga A	Länsstyrelsen LAGK	2	Reservatsskyltar och skyltar längs stigen
Underhåll av gränsmarkering	Vid behov	Hela området	Förvaltaren	2	-
Underhåll och tillsyn av dämmet	Löpande	Enligt bilaga A	LAGK/Länsstyrelsen	1	Vid Glomsjöns utlopp
Underhåll av parkeringsplatserna	Vid behov	Enligt bilaga A	LAGK Länsstyrelsen	-	-
Underhåll av anläggningar tillhörande golfverksamheten	-	-	LAGK	-	Till exempel. toaletter, väderskydd, vägar/stigar
Underhåll av vägvisningsskylt till naturreservatet	Vid behov	Vid infarten	Länsstyrelsen	2	-

11 Rödlistade arter

I nedanstående tabell förtecknas de rödlistade, fridlysta arter och arter som omfattas av habitat- eller fågeldirektivet som registrerats i artportalen under perioden 2010-01-01 till 2026-09-14.

Tabell 4. Förekomst av: rödlistade arter uppdelade enligt Artdatabankens kategorier: Nationellt utdöd (RE); Akut hotad (CR); Starkt hotad (EN); Sårbar (VU); Nära hotad (NT); Kunskapsbrist (DD), (Artdatabanken 2025), arter som omfattas av Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP), fridlysta arter och arter enligt art- och habitatdirektivet.

Organismgrupp	**Artnamn**	**Vetenskapligt namn**	**Hotkategori/ Annan fakta**
Kärlväxter	Adam och Eva	*Dactylorhiza sambucina*	Nt, fridlyst
Kärlväxter	ask	*Fraxinusexcelsior*	EN
Kärlväxter	backklöver	*Trifolium montanum*	NT
Kärlväxter	backruta	*Thalictrum simplex*	NT
Kärlväxter	backsilja	*Peucedanum oreoselinum*	NT
Kärlväxter	backsippa	*Pulsatilla vulgaris*	VU, fridlyst
Kärlväxter	backstarr	*Carex ericetorum*	NT
Kärlväxter	borsttåg	*Juncus squarrosus*	NT
Kärlväxter	brudsporre	*Gymnadenia conopsea*	Fridlyst
Kärlväxter	dikesskräppa	*Rumex conglomeratus*	VU
Kärlväxter	fläckmaskros	*Taraxacum maculigerum*	VU
Kärlväxter	fläcknycklar	*Dactylorhiza maculata*	Fridlyst
Kärlväxter	fältnarv	*Sagina apetala*	VU, fridlyst
Kärlväxter	granspira	*Pedicularis sylvatica*	NT
Kärlväxter	grönvit nattviol	*Platanthera chlorantha*	fridlyst
Kärlväxter	gullviva	*Primula veris*	fridlyst
Kärlväxter	göknycklar	*Anacamptis morio*	fridlyst
Kärlväxter	hartmansstarr	*Carex hartmaniorum*	VU
Kärlväxter	humlesuga	*Betonica officinalis*	EN, fridlyst
Kärlväxter	jordtistel	*Cirsium acaule*	NT
Kärlväxter	Jungfru Marie nycklar	*Dactylorhiza maculata subsp. maculata*	Fridlyst
Kärlväxter	klasefibbla	*Crepis praemorsa*	NT
Kärlväxter	klotgräs	*Pilularia globulifera*	VU
Kärlväxter	klockgentiana	*Gentiana pneumonanthe*	EN, fridlyst
Kärlväxter	krusfrö	*Selinum carvifolia*	NT
Kärlväxter	krypfloka	*Helosciadium inundatum*	VU, fridlyst
Kärlväxter	kärrnäva	*Geranium palustre*	VU
Kärlväxter	kösa	*Apera spica-venti*	NT

Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/ Annan fakta
Kärlväxter	liten kärrmaskros	*Taraxacum litorale*	NT
Kärlväxter	loppstarr	*Carex pulicaris*	NT
Kärlväxter	lungrot	*Blitum bonus-henricus*	VU
Kärlväxter	majnycklar	*Dactylorhiza majalis subsp. majalis*	NT, fridlyst
Kärlväxter	nattviol	*Platanthera bifolia*	Fridlyst
Kärlväxter	plattsäv	*Blysmus compressus*	VU
Kärlväxter	rosenlök	*Allium carinatum*	NT, fridlyst
Kärlväxter	rödlånke	*Lythrum portula*	NT
Kärlväxter	Sankt Pers nycklar	*Orchis mascula*	Fridlyst
Kärlväxter	skogsalm	Ulmus glabra	EN
Kärlväxter	skogsknipprot	*Epipactis helleborine*	Fridlyst
Kärlväxter	slåtterfibbla	*Hypochaeris maculata*	NT
Kärlväxter	slåttergubbe	*Arnica montana*	VU, Habitatdirektivet
Kärlväxter	smalbladig lungört	*Pulmonaria angustifolia*	EN, fridlyst, ÅGP-art
Kärlväxter	småvänderot	*Valeriana dioica*	VU
Kärlväxter	sommarfibbla	*Leontodon hispidus*	NT
Kärlväxter	stallört	*Ononis spinosa subsp. hircina*	NT
Kärlväxter	stor bockrot	*Pimpinella major*	EN
Kärlväxter	svinrot	*Scorzonera humilis*	NT
Kärlväxter	tvåblad	*Neottia ovata*	Fridlyst
Kärlväxter	vanlig backruta	*Thalictrum simplex subsp. simplex*	NT
Kärlväxter	vanlig backsippa	*Pulsatilla vulgaris subsp. vulgaris*	VU, fridlyst
Kärlväxter	vanlig backsmörblomma	*Ranunculus polyanthemos subsp. polyanthemos*	NT
Kärlväxter	vanligt jungfrulin	*Polygala vulgaris subsp. vulgaris*	NT
Kärlväxter	vattenfräne	*Rorippa amphibia*	NT
Kärlväxter	vårstarr	*Carex caryophyllea*	NT
Kärlväxter	ängsnattviol	*Platanthera bifolia subsp. bifolia*	NT, fridlyst
Kärlväxter	ängsnycklar	*Dactylorhiza incarnata*	Fridlyst
Kärlväxter	ängsskära	*Serratula tinctoria*	NT
Kärlväxter	ängsstarr	*Carex hostiana*	NT

Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/ Annan fakta
Insekter	almsnabbvinge	*Satyrium w-album*	NT
Insekter	askbarkmott	*Euzophera pinguis*	NT
Insekter	bredbrämad bastards-värmare	*Zygaena lonicerae*	VU
Insekter	brunflammig fältmätare	*Perizoma flavofasciata*	NT
Insekter	brunrött rovfly	*Cosmia pyralina*	NT
Insekter	hagtornssolvecklare	*Pammene agnotana*	NT
Insekter	humlerotfjäril	*Hepialus humuli*	NT
Insekter	häxörtsbrokmal	*Mompha terminella*	NT
Insekter	höstbroms	*Tabanus autumnalis*	VU
Insekter	kalkängsblomfluga	*Melanogaster nuda*	NT
Insekter	kärrängsfly	*Athetis pallustris*	NT
Insekter	mindre bastardsvärmare	*Zygaena viciae*	VU
Insekter	mindre blåvinge	*Cupido minimus*	VU
Insekter	mindre tåtelsmygare	*Thymelicus lineola*	NT
Insekter	ockragult gulvingsfly	*Cirrhia gilvago*	NT
Insekter	Pemphredon lethifer	*Pemphredon lethifer*	NT
Insekter	praktnejlikfly	*Hadena confusa*	NT
Insekter	sexfläckig bastardsvär-mare	*Zygaena filipendulae*	VU
Insekter	silverblåvinge	*Polyommatus amandus*	VU
Insekter	silversmygare	*Hesperia comma*	NT
Insekter	skogsalmsdvärgmal	*Stigmella ulmivora*	NT
Insekter	smaragdgrön lundmä-tare	*Hemistola chrysoprasaria*	EN
Insekter	springkornsfältmätare	*Xanthorhoe biriviata*	NT
Insekter	storfibblebi	*Panurgus banksianus*	NT
Insekter	svartfläckig blåvinge	*Phengaris arion*	VU, fridlyst, habitatdi-rektivet
Insekter	vattenfränevivel	*Poophagus sisymbrii*	NT
Insekter	vattenmärkeplattmal	*Agonopterix yeatiana*	NT
Insekter	violettkantad guldvinge	*Lycaena hippothoe*	VU
Insekter	väddstekel	*Abia sericea*	NT
Insekter	ängsblåvinge	*Cyaniris semiargus*	VU
Insekter	ängsmetallvinge	*Adscita statices*	NT
Insekter	ängssyrejordloppa	*Mantura obtusata*	NT

Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/ Annan fakta
Svampar	praktvaxing	*Hygrocybe splendidissima*	NT, ÅGP
Svampar	scharlakansvaxing	*Hygrocybe punicea*	NT

Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/ Annan fakta
Grod- och kräldjur	Skogsödla	*Zootoca vivipara*	Fridlyst
Grod- och kräldjur	större vattensalamander	*Triturus cristatus*	Fridlyst, habitatdirektivet
Grod- och kräldjur	vanlig groda	*Rana temporaria*	Fridlyst
Grod- och kräldjur	vanlig padda	*Bufo bufo*	Fridlyst
Grod- och kräldjur	åkergroda	*Rana arvalis*	Fridlyst, habitatdirektivet
Grod- och kräldjur	ätlig groda	*Pelophylax esculentus*	Fridlyst, habitatdirektivet

Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/ Annan fakta
Däggdjur	barbastell	*Barbastella barbastellus*	NT, fridlyst, habitatdirektivet, ÅGP
Däggdjur	dvärgpipistrell	*Pipistrellus pygmaeus*	Fridlyst, habitatdirektivet
Däggdjur	gråskimlig fladdermus	*Vespertilio murinus*	Fridlyst, habitatdirektivet
Däggdjur	Igelkott	*Erinaceus europaeus*	VU
Däggdjur	Iller	*Mustela putorius*	VU
Däggdjur	mindre brunfladdermus	*Nyctalus leisleri*	Fridlyst, habitatdirektivet
Däggdjur	mustaschfladdermus/tajgafladdermus	*Myotis mystacinus/brandtii*	Fridlyst, habitatdirektivet
Däggdjur	mård	*Martes martes*	Habitatdirektivet
Däggdjur	nordfladdermus	*Eptesicus nilssonii*	NT, fridlyst, habitatdirektivet
Däggdjur	större brunfladdermus	*Nyctalus noctula*	Fridlyst, habitatdirektivet
Däggdjur	trollpipistrell	*Pipistrellus nathusii*	Fridlyst, habitatdirektivet
Däggdjur	vattenfladdermus	*Myotis daubentonii*	Fridlyst, habitatdirektivet

Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/ Annan fakta
Fåglar	björktrast	*Turdus pilaris*	NT, fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	blåmes	*Cyanistes caeruleus*	Fridlyst
Fåglar	bofink	*Fringilla coelebs*	Fridlyst
Fåglar	brandkronad kungsfågel	*Regulus ignicapilla*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	brun kärrhök	*Circus aeruginosus*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	buskskvätta	*Saxicola rubetra*	Fridlyst
Fåglar	dubbeltrast	*Turdus viscivorus*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	enkelbeckasin	*Gallinago gallinago*	NT, fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	entita	*Poecile palustris*	NT, fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	fisktärna	*Sterna hirundo*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	gransångare	*Phylloscopus collybita*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	gravand	*Tadorna tadorna*	NT, fridlyst
Fåglar	grågås	*Anser anser*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	gråhakedopping	*Podiceps grisegena*	NT, fridlyst
Fåglar	gråsiska	*Acanthis flammea*	Fridlyst
Fåglar	gräsand	*Anas platyrhynchos*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	gräshoppsångare	*Locustella naevia*	VU, fridlyst
Fåglar	grönfink	*Chloris chloris*	VU, fridlyst
Fåglar	gröngöling	*Picus viridis*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	grönsiska	*Spinus spinus*	Fridlyst
Fåglar	grönsångare	*Phylloscopus sibilatrix*	NT, fridlyst
Fåglar	gulsparv	*Emberiza citrinella*	NT, fridlyst
Fåglar	gärdsmyg	*Troglodytes troglodytes*	Fridlyst
Fåglar	gök	*Cuculus canorus*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	göktyta	*Jynx torquilla*	NT, fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	hornuggla	*Asio otus*	EN, fridlyst,
Fåglar	hämpling	*Linaria cannabina*	Fridlyst
Fåglar	härmsångare	*Hippolais icterina*	Fridlyst
Fåglar	järnsparv	*Prunella modularis*	NT, fridlyst
Fåglar	kattuggla	*Strix aluco*	Fridlyst
Fåglar	knipa	*Bucephala clangula*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	knölsvan	*Cygnus olor*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	koltrast	*Turdus merula*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	korp	*Corvus corax*	Fridlyst
Fåglar	kungsfågel	*Regulus regulus*	Fridlyst

Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/ Annan fakta
Fåglar	kärrsångare	*Acrocephalus palustris*	Fridlyst
Fåglar	lövsångare	*Phylloscopus trochilus*	Fridlyst
Fåglar	mindre hackspett	*Dryobates minor*	NT, fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	morkulla	*Scolopax rusticola*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	näktergal	*Luscinia luscinia*	Fridlyst
Fåglar	nötväcka	*Sitta europaea*	Fridlyst
Fåglar	ormvråk	*Buteo buteo*	Fridlyst
Fåglar	pilfink	*Passer montanus*	Fridlyst
Fåglar	rapphöna	*Perdix perdix*	NT, fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	ringduva	*Columba palumbus*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	rödhake	*Erithacus rubecula*	Fridlyst
Fåglar	rödstjärt	*Phoenicurus phoenicurus*	Fridlyst
Fåglar	rödvingetrast	*Turdus iliacus*	NT, fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	rörhöna	*Gallinula chloropus*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	rörsångare	*Acrocephalus scirpaceus*	NT, fridlyst
Fåglar	skogsduva	*Columba oenas*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	skogssnäppa	*Tringa ochropus*	Fridlyst
Fåglar	smådopping	*Tachybaptus ruficollis*	NT, fridlyst
Fåglar	snatterand	*Mareca strepera*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	sommargylling	*Oriolus oriolus*	EN, fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	sothöna	Fulica atra	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	spillkråka	*Dryocopus martius*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	stare	*Sturnus vulgaris*	VU, fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	steglits	*Carduelis carduelis*	Fridlyst
Fåglar	stenknäck	*Oenanthe oenanthe*	Fridlyst
Fåglar	stenskvätta	*Oenanthe oenanthe*	Fridlyst
Fåglar	storspov	*Numenius arquata*	EN, fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	större hackspett	*Dendrocopos major*	Fridlyst
Fåglar	svarthätta	*Sylvia atricapilla*	Fridlyst
Fåglar	svartmes	*Periparus ater*	Fridlyst
Fåglar	svartvit flugsnappare	*Ficedula hypoleuca*	Fridlyst
Fåglar	sånglärka	*Alauda arvensis*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	sångsvan	*Cygnus cygnus*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	sädesärla	*Motacilla alba*	NT, fridlyst

Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Hotkategori/ Annan fakta
Fåglar	sävsparv	*Emberiza schoeniclus*	Fridlyst
Fåglar	sävsångare	*Acrocephalus schoe-nobaenus*	Fridlyst
Fåglar	talgoxe	*Parus major*	Fridlyst
Fåglar	taltrast	*Turdus philomelos*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	tofsvipa	*Vanellus vanellus*	VU, fridlyst, fågeldirekti-vet
Fåglar	tornfalk	*Falco tinnunculus*	Fridlyst
Fåglar	trastsångare	*Acrocephalus arundinaceus*	VU, fridlyst
Fåglar	trädgårdssångare	*Sylvia borin*	Fridlyst
Fåglar	trädkrypare	*Certhia familiaris*	Fridlyst
Fåglar	trädpiplärka	*Anthus trivialis*	Fridlyst
Fåglar	turkduva	*Streptopelia decaocto*	NT, fridlyst, fågeldirekti-vet
Fåglar	törnskata	*Lanius collurio*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	törnsångare	*Curruca communis*	Fridlyst
Fåglar	vaktel	*Coturnix coturnix*	NT, fridlyst, fågeldirekti-vet
Fåglar	varfågel	*Lanius excubitor*	Fridlyst
Fåglar	vattenrall	*Rallus aquaticus*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	vigg	*Aythya fuligula*	Fridlyst, fågeldirektivet
Fåglar	ängspiplärka	*Anthus pratensis*	Fridlyst
Fåglar	ärtsångare	*Curruca curruca*	Fridlyst

12 Källor

Skriftliga källor

Artdatabanken 2025. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Artdatabanken 2019. Områdesskyddsenheten: Deluppdrag 4.7. A) Utredning av skötselalternativ för Natura 2000-området och naturreservatet Kungsmarken. Rapport Anders Jacobsson SLU.dha.2019.5-16

Botaniska notiser, volym 143 häfte 3, 2010. Kungsmarken – flora och vegetation av Göran Mattiasson.

Botaniska notiser, 150:3, 2017. Smalbladig lungört – ännu ej utdöd i Skåne. Jan Thomas Johansson.

Ekologgruppen, 2015. Hydrologisk utredning i Kungsmarken, Lunds kommun.

Botaniska notiser, 156:2, 2023. Kungsmarken - en lägesrapport. Tomas Persson, Joel Levin, Stefan Andersson.

Länsstyrelsen Skåne 2020. Transporter av fosfor och kväve från skånska vattendrag – tillstånd och trender till och med 2016. Rapportnummer 2020:18

Länsstyrelsen Skåne 2020. Kungsmarkens pollinatörer. Inventering av blomflugor och vildbin. ISBN: 978-91-7675-229-6. Rapportnummer 2021:19.

Länsstyrelsen Skåne 2020. Fjärilsfaunan på Kungsmarkens naturreservat. ISBN: 978-91-7675-234-0. Rapportnummer 2021:24.

Olsson, K-A. m.fl. (red.). Floran i Skåne. Vegetation och utflyktsmål. Lund

Regionmuseet Kristianstad/ Landsantikvarien i Skåne, rapport 2004:138. Schaktningsövervakningar inom golfbanan på Kungsmarken – arkeologisk förundersökning.

Öckinger, E.2005. Redovisning av fältarbete inom naturreservat i Skåne län 2005

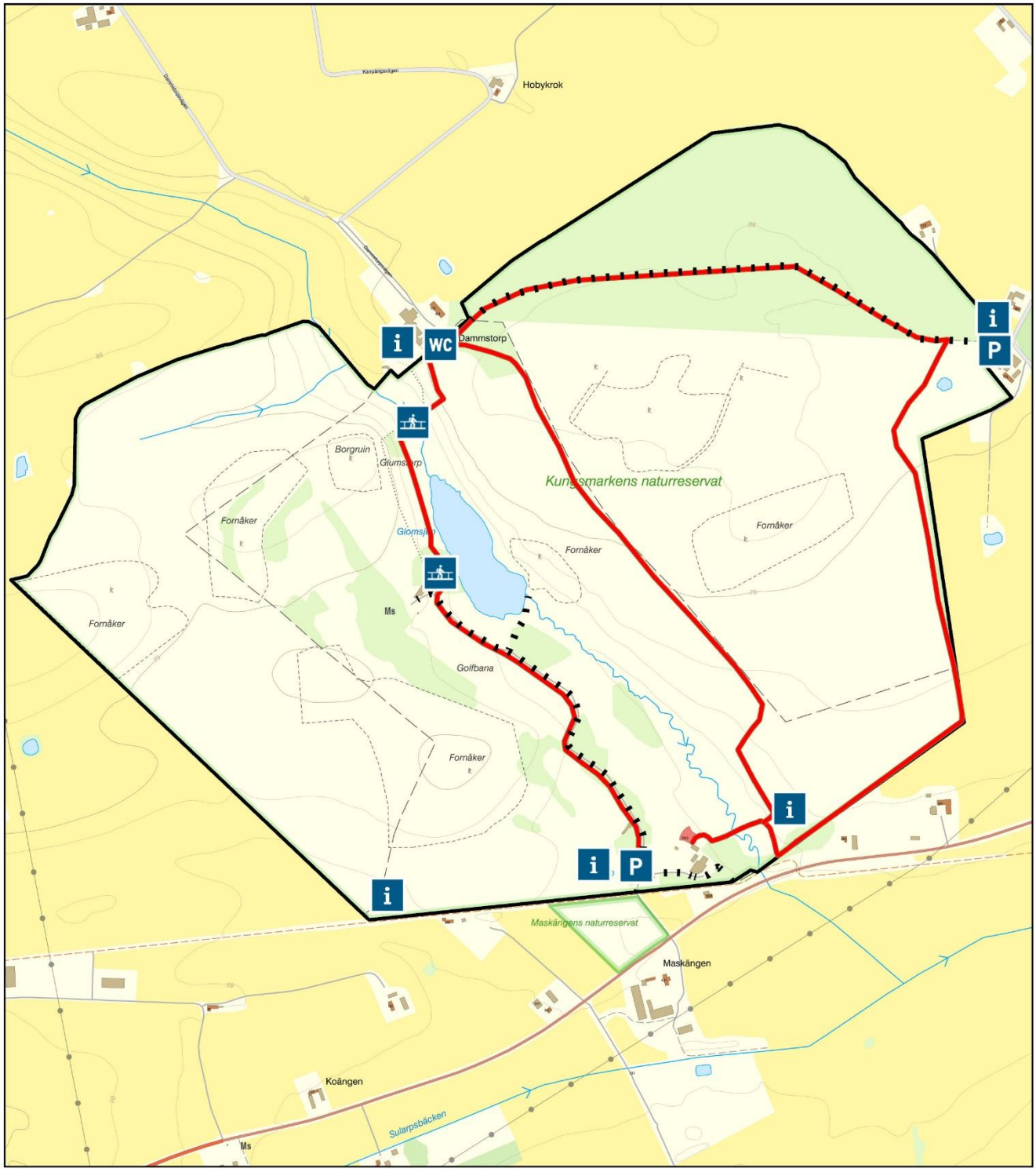
Webbplatser

Artportalen, https://artportalen.se/

Miljödata-MVM, Nationell databas för datavärdskapen för Sjöar och vattendrag respektive Jordbruksmark. https://www.slu.se/miljoanalys/statistik-och-miljodata/miljodatakatalogen/miljodata-mvm/

Bilagor

A. Områdeskarta
B. Skötselområdeskarta
C. Natura 2000-livsmiljötypskarta
D. Karta med golfbanans arrendeområde, spelytor samt fornlämningar
E. Karta med anläggningar
F. Sammanfattning av Artdatabankens rapport

Bilaga A. Karta med reservatets gräns och anläggningar (urval)
Naturreservatet Kungsmarken, Lunds kommun

N

- Naturreservatets gräns
- Markvägar
- P-plats
- Informationsskylt
- Toalett
- Bro
- Vandringsled (ungefärligt läge)

0 100 200 300 Meter

Illustrationskarta till skötselplan för naturreservatet Kungsmarken
Tillhör Länsstyrelsens beslut
dnr 511-38792-2024

© Länsstyrelsen Skåne
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Bilaga B. Skötselområdeskarta
Naturreservatet Kungsmarken, Lunds kommun

N

- Naturreservatets gräns
- Glomsbäcken
- Spelytor
- B - Betesmark
- V - Fuktområde
- Skog
- Ä - Ängsmark
- V -Vatten (Sjön och småvatten)
- Väg/Anläggningar inom golfbaneområdet

0 100 200 300 Meter

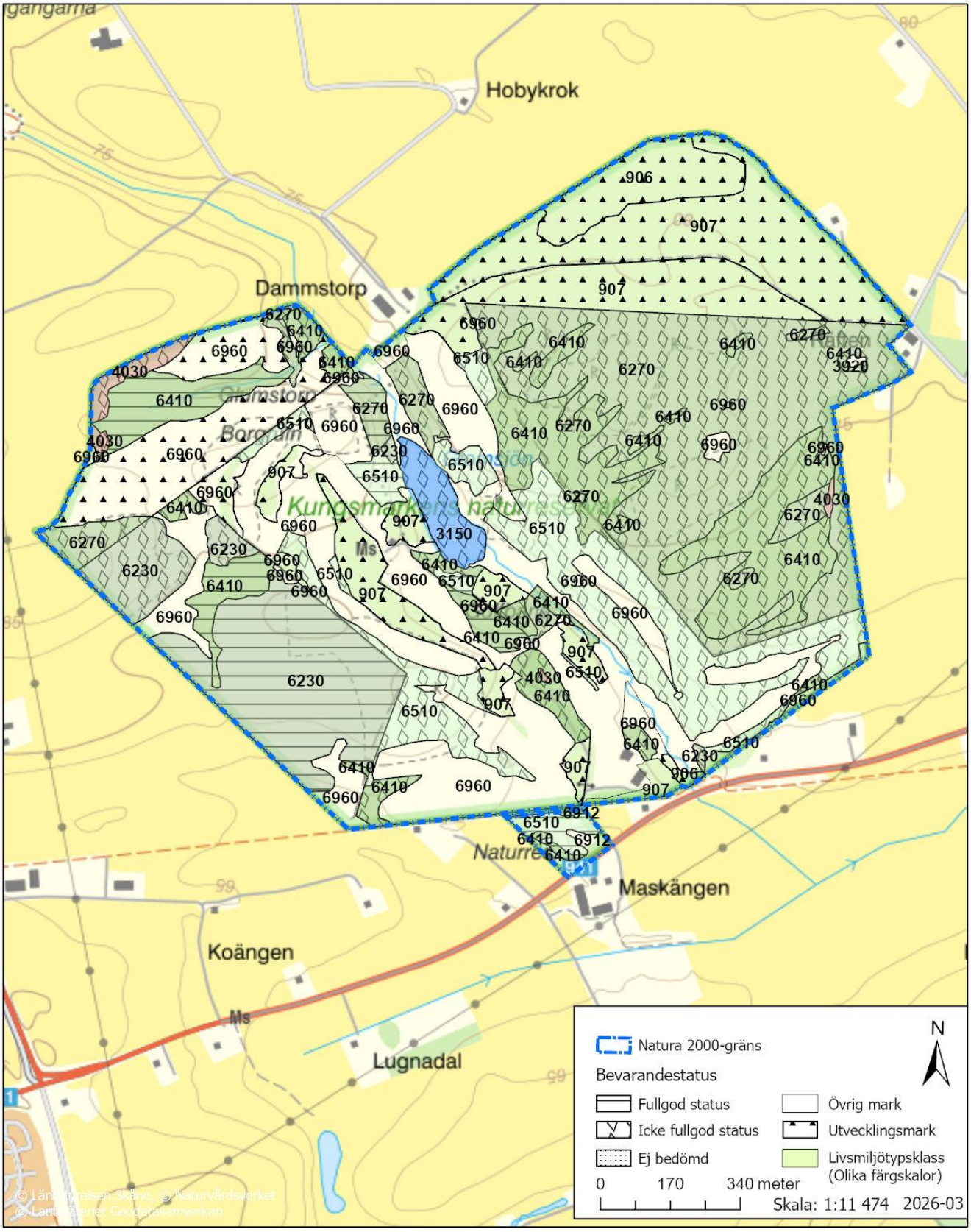
Illustrationskarta till skötselplan för naturreservatet Kungsmarken
Tillhör Länsstyrelsens beslut
dnr 511-38792-2024

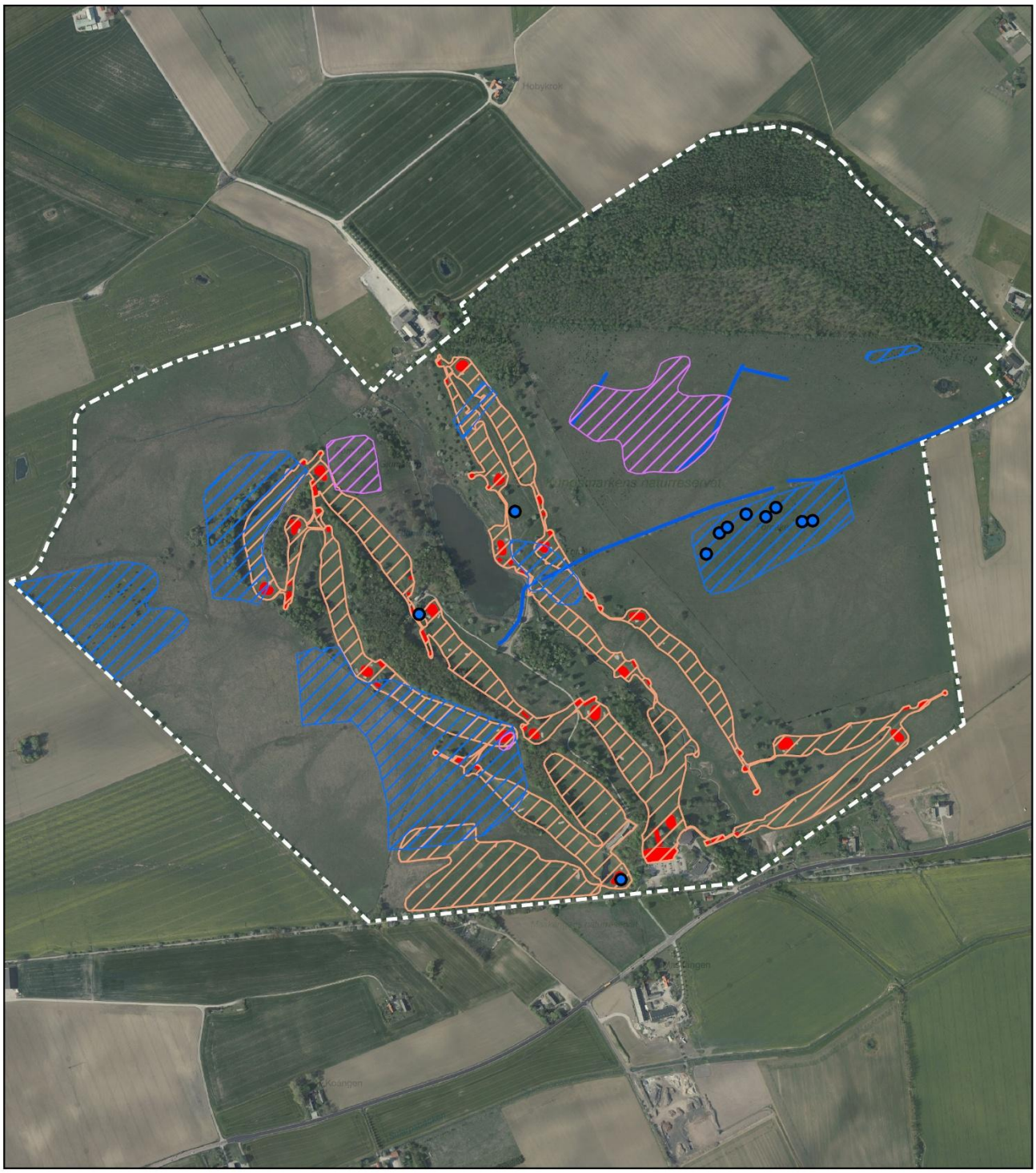
© Länsstyrelsen Skåne
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Bilaga C, Natura 2000-området Kungsmarken
SE0430030 med livsmiljötyper

Förteckning över livsmiljötyper återfinns i bilaga 2

Karta 1 av 1

Bilaga D. Karta med spelytor samt fornlämningar enligt Riksantikvarieämbetet
Naturreservatet Kungsmarken, Lunds kommun

N

- Naturreservatets gräns
- Green och tee
- Spelytor
- Fornlämning ryggade åkrar
- Övrig fornlämning
- Fornlämning linjeobjekt
- Fornlämning punktobjekt

0 100 200 300 Meter

Illustrationskarta till skötselplan för naturreservatet Kungsmarken
Tillhör Länsstyrelsens beslut
dnr 511-38792-2024

© Länsstyrelsen Skåne
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Länsstyrelsen Skåne

Sammanfattning på Artdatabankens förslag på skötselåtgärder 2019 och dess effekter på floran

Slåttertidpunkt

Då Kungsmarkens slåttermarker ligger på relativt produktiv mark och stora delar av slåttermarkerna hyser en förhållandevis frodig vegetation bör man undvika ensidig skötsel med väldigt sen slåtter – i synnerhet då det är floran som är i huvudfokus i området. Det är gynnsamt med variation både rumsligt och tidsmässigt då det kan ha betydelse för möjligheten till överlevnad, förökning och spridning hos kärlväxter och evertebrater. Skötseln bör därför utformas så att det blir en viss variation i hävden mellan åren. Vid förekomst av mycket känslig art som endast förekommer på en liten yta kan det vara bättre att optimera skötseln för just den arten varje år.

Vissa delar kan behöva tidig slåtter för att gynna senblommande arter. På områden som inte kan efterbetas kan det finnas behov av sen slåtter eller slåtter vid två tillfällen för att minska förnaansamling.

Tidig slåtter

-Innebär att många arter inte hinner blomma och sätt frö men en del arter har möjlighet att blomma om efter slåttern.

-För senblommande arter kan tidig slåtter vara positiv.

-Blir kraftig återväxt vilket leder till ansamling av mycket förna.

-Kraftig återväxt missgynnar konkurrenssvaga arter och nyetablering för höstgroende arter försämras.

-Kan påverka insekter negativt då arter som lever högt uppe i vegetationen inte hinner fullfölja sin livscykel.

-Kan leda till brist på pollen- och nektarkällor då få växter hinner blomma.

Sen slåtter

-Fler kärlväxter hinner blomma och sätta frö och fröa av sig.

-Fler insekter hinner fullborda sin livscykel och pollen- och nekarsökande arter gynnas av att blomrikedomen är stor under en längre period.

-Mindre återväxt vilket leder till mindre mängd förna under sensommar och höst.

-På näringsrik mark kan sen slåtter vara negativt för många kärlväxter då vegetationen blir hög och tät under en stor del av sommaren vilket missgynnar etablering och överlevnad av groddplantor och juvenila plantor.

Slåtter flera gånger om året

-Lämpligt vid restaurering av igenväxta eller högproduktiva marker under en begränsad tid för att öka artdiversiteten då det minskar näringshalten och hämmar oönskad vegetation.

-Floran trivialiseras dock på sikt och är en störning som många arter inte tål.

-Påverkar insektsfaunan negativt.

Efterbete på slåttermark

-Orsakar trampskador, minskar mängden förna och håller vegetationen låg vilket gynnar frögroning och etablering av många växtarter.

-Minskar till viss del bildande av ett tjockt mosstäcke i bottenskiktet, som kan bli resultatet om det enbart sköts med slåtter, vilket hämmar föryngring av kärlväxter.

-Innebär en stress för växterna vilket gynnar vissa arter och missgynnar andra genom att till exempel hämma frösättning hos senblommande arter som annars hade kunnat blomma om efter slåttern.

-Kan ha negativ effekt på insekter som vill ha mycket vegetation och på nektar- och pollensökande insekter eftersom återblomningen efter slåttern hämmas.

-Kan ha en positiv effekt på insektsarter som vill ha kortvuxen vegetation och varmt mikroklimat, t ex jordlöpare.

Redskap vid slåtter

Använd i första hand slåtterbalk eller lie. Studier har visat att snabbt roterande redskap såsom rotorslåttermaskiner har negativ effekt på insektsfaunan.

Bränning

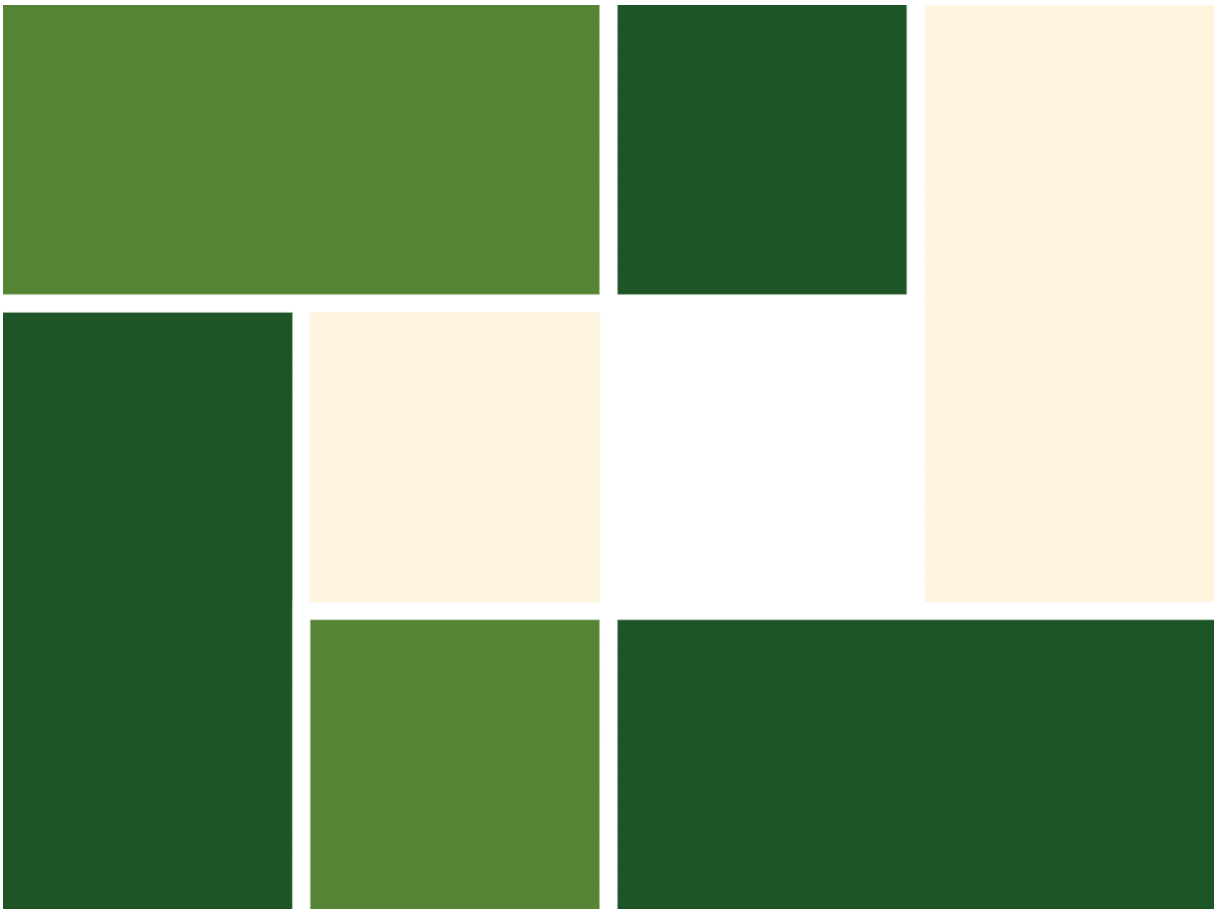
Det råder osäkerhet kring hur bränning påverkar vegetationen och olika undersökningar har gett delvis olika resultat. Bränning bör därför tillämpas med försiktighet på de mest botaniskt värdefulla markerna men kan användas vid restaurering och som ett komplement till annan hävd även i värdefulla marker för att bränna bort förna som ansamlats efter t ex. betes-/slåtterfria år.

Insådd av önskade arter

Kan vara lämpligt om man efter en restaurering vill förstärka populationer eller återfå förlorade arter. Kan ske genom insådd, utläggning av ängshö eller utsättning av plantor. Oavsett åtgärd förbättras möjligheten till frögroning om vegetationen är låg och om det finns fläckar med bar jord. För att bibehålla lokala genetiska varianter hos växterna ska lokalt material användas.

Insådd av parasitiska arter

Resultat från försök att så in skallror som är halvparasitiska arter som i huvudsak angriper gräs tyder på att insådd av dem tillsammans med slåtter en gång om året är lika effektivt som slåtter två gånger om året.

Länsstyrelsen
Skåne

www.lansstyrelsen.se/skane